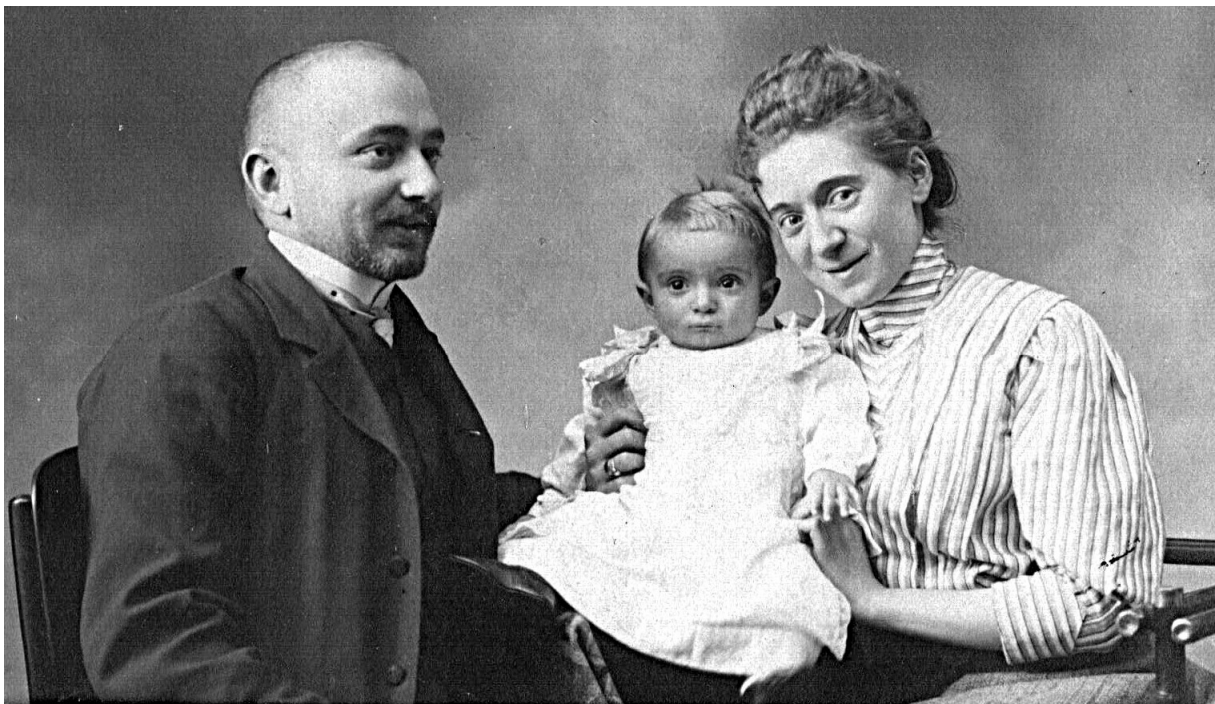

A Vidovszkyak

V02 Gyomáról Erdélybe a Felvidéken át

1. ábra: Vidovszky Ferenc II. és Czilchert Henrietta. (Középen minden bizonnyal az egyik gyermekük.)¹

Bevezetés

Az előző (V01) fejezetet Gyomán hagytam abba, Vidovszky Ferenc I-nél és feleségénél, Launer Idánál. Ebben a részben Vidovszky Ferenc II-t, feleségét és leszármazottjaikat mutatom be.

Az előszó, a köszönetnyilvánítás, a rövidítések jegyzéke, és az általános források bemutatása a V01 fejezet elején található.

A mostani verzió kizárólag a közelmúltban Gertrude Rothe asszonytól, Bécsből kapott prima fényképekkel frissült.

1912:

- „Április 22-én a [Dési Állami Gimnázium] VIII. oszt. tanulói **dr. Sárkány Loránd** tanár vezetése alatt a Szentbenedeki Elektromos Művek R.T. áramfejlesztő telepeit, április 25-én pedig a Szamosvölgyi Vasút gépjavitó műhelyét tekintették meg. Az előbbi helyen Knizsek Károly igazgató úr, az utóbbin **Vidovszky Ferenc műhelyfőnök** és Miklós József mérnök urak voltak szívesek szakszerű magyarázatokkal szolgálni. Szíves előzékenységükért fogadják az intézet őszinte köszönetét.”^v

[Megjegyzés: dr. Sárkány Lóránd (1879-1955.) tanár Réthy Erzsébet (1882-1962.) férje volt. Az ő unokájuk – többek között – dr. Réthy Ildikó unokatestvérem. Míg Réthy Erzsébet nem, Réthy Ildikó szintén Vidovszky leszármazott. RI]

1915. szeptember:

- **Kitüntetett vasutasok** — szept. 24. A király a hadiforgalom terén teljesített kitűnő szolgálatuk elismeréséül (...) a szamosvölgyi vasút következő alkalmazottainak: báró Pellnitz Károly ellenőrnek, (...) **Vidovszky Ferenc mérnöknek**, (...) az arany érdemkeresztet a vitézségi érem szalagján (...) adományozta.”^{vi}

3. ábra: A Szamosvölgyi Vasút-Társaság törzs-részvénye^{vii}

1916. május:

- „**Szamosvölgyi vasút rt. (1880)** — Mésziparvállalata van Aranymezőn. Pálya-irány és hossz: Kolozsvár—Apahida—Dés—Zilah (160,9 km). Dés—Borgóbeszterce (90 km.). Üzemkezelésben Zsibó—Nagybánya (58,5 km.), Sülelmed—Szilágycseh (20 km), Betlen—Óradna (68,5 km). Alaptőke 33.675,250 K. Részvényei jegyeztetnek a bécsi tőzsdén. Igazgatóság gr. Wass Béla (elnök, Vasasszentgothárd). (...) Osztályfőnökök Csekma János, Maroevich Elek,

Vidovszky Ferenc, Barritz Árpád. Pénztárnok Várady Kálmán. (Közgy. 1916 máj. 31.)^{viii}

1925:

- „**Szerkesztői üzenetek. Vidovszky Ferenc, Dés:** A rejtvények közül kettő közölhető, de a nagy anyaghalmozódás miatt nem tudjuk, hogy mikor jöhet sorra.”^{ix}

ca. 1930:

- „**Vidovszky Ferenc főmérnököt** a trianoni békediktátum Désen találta a vasúti műhelyek főnökeként. Őt és családját tisztelet övezte a városban. A húszas évek végén vagy a harmincas évek elején a családfőt beosztásának megtartásával **Kolozsvárra** helyezték.”^x

1933:

- „1933- ban beszéltem először szakemberrel, Szabó T. Attilával Kolozsváron (a volt Ferenc József úton, Vidovszky Ferencéknél) a nyelvjárások gyűjtésének fontosságáról.”^{xi} [Sándor Mihályné Nagy Gabriella közlése.]

A Ferenc József út (románul Str. Horea) Kolozsvár belvárosához közel található, a Hídelve legfontosabb utcája. A Híd utca folytatásaként a Szamos bal partjától északra halad és a vasútállomásnál végződik. A 101-es és a 102-es kolozsvári villamosvonalak ezen az úton haladnak.^{xii}

Máshonnan tudjuk, hogy Vidovszkyék a Ferenc József út 67. sz. ház földszintjén laktak.^{xiii}

Czilchert Henrietta II.

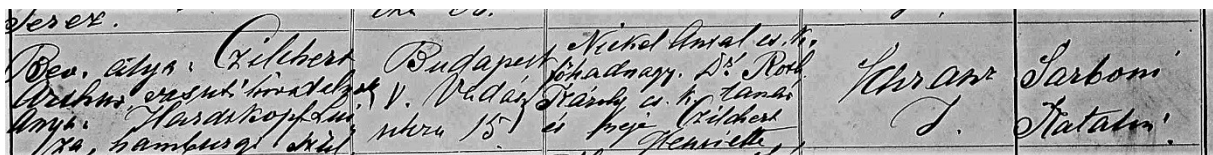
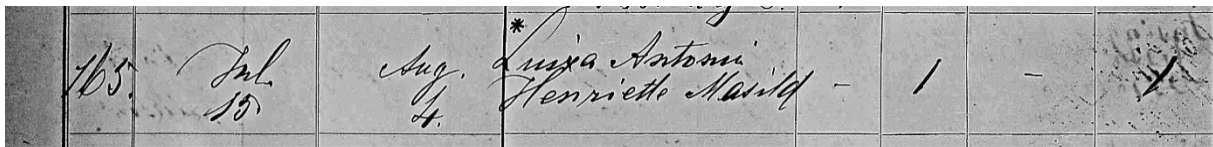
Sz: 1880. július 15.

A.n.: Anna Gretchen Louise Hardekopf (1861-1890.)

F: Vidovszky Ferenc II. (1881-1946.)

H: 1951.

Henrietta születési anyakönyve:

* Czilchert Arthur vasúti hivatalnok és neje Kancz Éva által öröklés fogadással a magyar áll. igazságügyi-minisztérium 1904/1903. sz. rendelete alapján

Részleteiben:

- Lujza Antónia Henriette Matild házasságon kívül született, és a német nyelvű keresztelési anyakönyvben magyarul regisztrálták.
- A bevallott atya: **Czilchert Arthúr** vasúti hivatalnok.
- Az anya: a hamburgi származású **Hardtkopf Luiza** [Anna Gretchen Louise Hartkopf].
- A keresztelésen jelen volt Dr. Róth Károly cs. kir. tanácsos [helyesen Dr. **Carl Rothe**] és neje, **Czilchert Henrietta I.** Azaz a család felvállalta a házasságon kívül született jövevényt.
- 1893-ban az atya, Czilchert Arthúr és neje, Kunz Flóra örökbe fogadták az akkor 13 éves leánygyermeket, a m. kir. igazságügyminiszter rendelete alapján.

1886-ban (hatévesen) az aradi Templom utcza Leánytanoda I. éves tanulója volt.^{xiv} Szorgalma „kellő”, erkölcsi viselete „dicséretes”.

Eredetileg arra gondoltam, hogy az édesanyjával élhetett ott, de László Éva szerint gyerekként árvaházban nevelkedett. Sajnos az iskolai értesítők további évfolyamai nem állnak rendelkezésre.

[Az már tényleg "csak a hab a tortán", hogy az iskolai értesítőt dédapám (Réthy Vilmos) testvére (Réthy Lipót) nyomtatta Aradon. – RI]

Annak ellenére, hogy 1893-ban az édesapja és felesége (Kunz Flóra) fogadta örökbe a leányt, László Éva közlése szerint néhány évig nem ők nevelték, hanem a nagynénje, Czilchert Henrietta I. és férje, Carl Rothe Bécsben. Ott kerülhetett szoros kapcsolatba a nála csak hét évvel idősebb unokatestvérével, Ella Rothe-val is, akitől később egy festményt is rendelt „hivatalos célra”. Vidovszky Ferenc IV. szerint Henrietta Bécsben jómódú, akár nagypolgári életet élhetett.

1900-ban már Budapesten tanult az Országos Nőképző-Egyesület Tanítónőképezdjében mint magántanuló.^{xv}

4. ábra: Czilchert Henrietta II. Budapesten 1900 körül^{xvi}

Egy hír 1904-ből, ahol együtt szerepel a 24 éves Henrietta és Ella Rothe:

„A Budapesti Protestáns Főiskolai Ifjúság Bethlen Gábor Köre ma este tartotta az evangélikus református főgimnázium dísztermében Bethlen Gábor arcképének ünnepies leleplezésével egybekötött évváró rendes közgyűlését nagyszámú előkelő közönség jelenlétében. (...) Beszéde után **Czilchert Henrietta** tartott felolvasást Bethlen Gáborról, s felolvasása közben lehullt a lepel a művészi kivitelű mellképről, melyet **Rothe Ella** müncheni festőművésznő [Henrietta unokatestvére] festett ajándék gyanánt a kör részére.”^{xvii}

5. ábra: Czilchert Henrietta II. Budapesten, 1904. június 13-án^{xviii}

A Budapesti Czim- és Lakásjegyzék szerint 1905-ben Henriette volt a Bethlen Gábor Kör alelnöke. ^{xix}

[A Bethlen Gábor Kör] „létrejöttének célja: a fővárosi egyetemek, főiskolák protestáns hallgatóit a hit és a tudomány alapján összefogja. Példaképük Bethlen Gábor, aki hitét, hazáját szerető tudós férfiú volt. A Vas utcában működő egyesületnek különböző szakosztályai voltak: belmissziói, irodalmi, segélyügyi, zenéi, sportügyi. Vidéki egyetemi városokban is sorra alakultak Bethlen Gábor-körök.”^{xx}

Ugyanabban az évben:

„Kedden, márczius 21-én este rendezte a budapesti főiskolák Bethlen Gábor Köre VII. szeretetvendégségét a református főgimnázium dísztermében. Az estély, melyet a zsinati tagok tiszteletére rendeztek, fényesen sikerült. A XC. zsoltár eléneklése után Takaró Géza rövid imája nyitotta meg az estélyt, mely után Czilchert Henriette olvasta fel „Egy biblia története“ című elbeszélését. (...)”^{xxi}

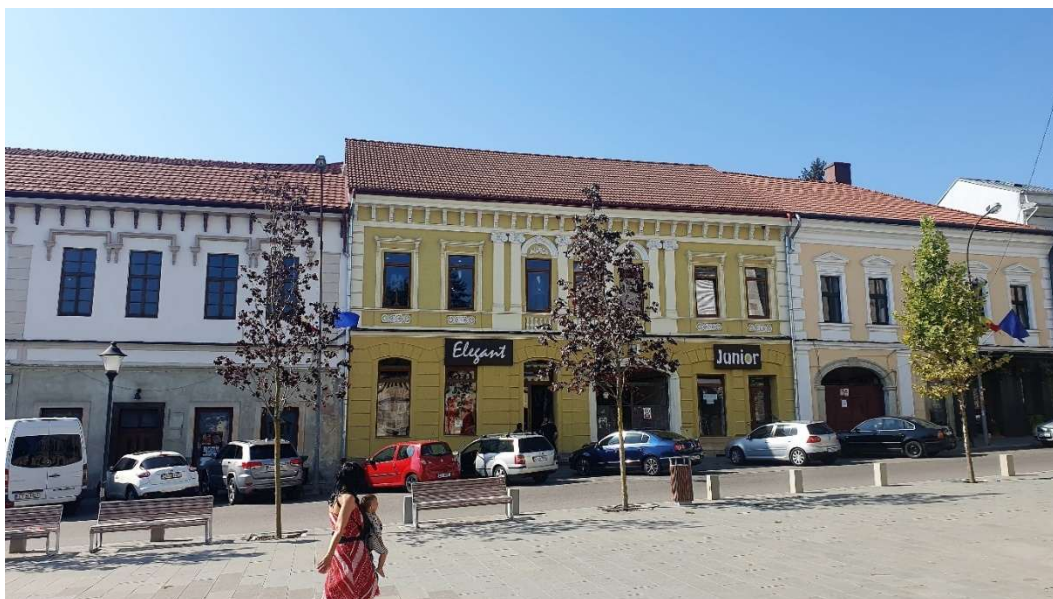
Henrietta és Vidovszky Ferenc II. 1906. januárjában kötöttek házasságot, az ismeretség az egyetemi-főiskolai világban, esetleg a Bethlen Gábor Körben születhetett. Henrietta – bécsi neveltetésének köszönhetően – egy jó fellépésű, „schlagfertig” ifjú (25 év körüli) hölgy lehetett, aki még önálló elbeszélést is tudott írni.

Az ifjú pár Budapestről Zólyomba, majd onnan 1910-ben Désre került, ahol nagyjából 20 évet töltöttek. Bécs és Budapest után Dés nem tűnhetett egy világvárosnak, pont úgy nézett ki, mint a monarchia bármelyik kisvárosa. Vasútállomás, gyógyszertár, templom, gimnázium. Nagyjából ennyi, bár volt egy színháza is.

6. ábra: Vidovszky Erzsébet I., Czilchert Henrietta II. és Vidovszky Ferenc III. 1910 körül^{xxii}

Henrietta unokája, Vidovszky Ferenc IV. szerint Henrietta próbálta kicsit „bécsiesíteni” a dési hétköz- és ünnepnapokat. Német színházat és bálakat szervezett. Az előbbi azért furcsa, mert 1910-ben a városnak 11 452 lakosából 7.991 magyar, 2.911 román és csupán 445 német volt.^{xxiii}

7. ábra: Dás főtere 2023. augusztusában. Nem sok minden változhatott az elmúlt 100 évben.

Sajnos a dési újság nincs fent az Arcanumon, így a család ottani életét nem tudjuk „dokumentálni”, de Henrietta kolozsvári éveiről szinte mindent tudunk az ottani sajtóból. Ott már szó sincs bálokról, annál inkább szorgos társadalmi munkáról a református egyház és nőszövetség kebelén belül.

Néhány példa:

1935. október:

- „**Vidovszky Ferencné** a Református Család [c. újság] helyzetét ismertette, kifejtvén, hogy a lap jövője, tartalmának és terjedelmének fejlesztése a nőszövetségek, és azok tagjainak anyagi és erkölcsi támogatásától függ.”^{xxiv}

Szintén 1935. októberében:

- „A Református Nőszövetség Aggmenháza és Napközi Gyermekek Otthona bizalommal és hittel fordul ez évben is mindazokhoz, akik adományaikkal elősegíthetik e fontos intézmények ellátását és fenntartását. A Ref. Nőszövetség csak tíz dekát kér mindenkitől, szegényei, tehetetlen öregjei és rászoruló kisgyermekai számára. Tíz dekát (zsírt, lisztet, cukrot, fűszert, vagy bármilyen ételneműt, amelyet minden, még szerényebb polgári háztartás is nélkülözhet. A sok kis tételből összegyűlt adománnyal nagy segítséget nyújtanak az adakozók szegényeinknek, öregjeinknek és ellátásra szoruló kisgyermekjeinknek. Az adományokat kérjük 7-én, hétfőn, 8-án, kedden és 9-én, szerdán az alábbi címekre juttatni el: **László Dezsőné (Cogălniceanu 13., földszint), Vidovszky Ferencné (Str. Regala 5.)** (...)”^{xxv}

A cikkben említett László Dezsőné természetesen Vidovszky Éva (1913-2003.), Vidovszky Ferenc II. és Czilchert Henrietta II. legfiatalabb leánya.

1935-ben valószínűleg ebben a – fent említett – házban lakhattak Vidovszkyék.^{xxvi}

8. ábra: Kolozsvár, Str. Regala 5.

Még mindig 1935. októberi hír:

- „Megjelent a Református Család legújabb száma. A Református Nőszövetségek lapja, a Református Család szeptember—októberi összevont száma a napokba hagyta el a nyomdát. A gondosan szerkesztett lap legújabb száma az eddiginél is gazdagabb tartalommal jelent meg. (...) **Vidovszky Ferencné háztartási (...) rovata** és a nőszövetségi hírek egészítik ki a Református Család értékes tartalmát. A lap megrendelhető **Vidovszky Ferencné**él, **Regula utca 5. szám alatt.**”

1940. január

- „Hétfőn este fél hét órai kezdettel tartotta meg az Erdélyi Református Egyházkerületi Nőszövetség előadássorozatának harmadik előadását, amelyen **Vidovszky Ferencné** „A Református Családi” szerkesztéséről, és az olvasóhoz való viszonyáról tartott érdekes felolvasást. Ezután Margaret Mitchel világsikert aratott regénye, az 'Elfújta a szél' került irodalmi törvényszék elé.”^{xxvii}

9. ábra: Családi fénykép 1940-ból

Balról jobbra:

- Vidovszky Éva, Erzsébet, Ferenc III.
- László Éva II., Ferenc III. Artúr, Dezső
- Vidovszky Gabriella
- Czilchert Henrietta II.
- középen ül: Vidovszky Ferenc II.
-

Feltűnő, hogy Czilchert Henrietta II. pont olyan, érdektelenséget sugárzó pózban ül, mint egy hasonló Rothe családi fényképen a nagynénje, Czilchert Henrietta I.

És végül egy 1943. novemberi hír. (Ekkoriban Kolozsvár átmenetileg ismét Magyarországhoz tartozott.)

- „A kolozsvári Református Nőszövetség vasárnap délután 4 órakor tartotta báró Bornemissza Elemérné elnöklésével évi rendes közgyűlését. A református teológiai fakultás dísztermét csaknem zsúfolásig megtöltötték a Nőszövetség tagjai, hogy meghallgassák a vezetőség beszámolóját az elmúlt évi munkáról, és megválasszák az új vezetőségi tagokat. (...) Az elnöki megnyitó után különböző jelentések hangzottak el a Nőszövetség eredményes és áldozatos munkájáról. (...) **László Dezsőné a lelkipozozási bizottság, (...) Vidovszky Ferencné a menza-bizottság** (...) jelentését terjesztette elő.”^{xxviii}

Aztán a következő évben átsöpört a városon a front. Hamarosan visszatért a román közigazgatás. Vidovszky Ferenc II. 1946-ban, özvegye öt évvel később hunyt el. Nem lehetett könnyű időszak.

A házaspárnak négy gyermeke született:

1. Erzsébet I. Henriette (1906-1991.)
2. Ferenc III. Artúr (1909-2002.)
3. Gabriella (1911-1960.)
4. Éva (1913-2003.)

Vidovszky Erzsébet I. Henriette

K: 1271 1000
 Sz: Zólyom, 1906. novembere 15.
 A.n.: Czilchert Henriette II. (1880-1951.)
 F: Balogh Ferenc (1898-1979.)
 H: 1991. február 20.

Lentebb az evangélikus keresztelési anyakönyvi bejegyzés. A keresztapa Vidovszky Béla, az apa testvére volt. A keresztanya, Rothe Erzsébet az anyai (Czilchert) ágon lehetett rokon, de őt nem tudtam beazonosítani.

novemb. 15.	decemb. 23.	Erzsébet, Henriette	-	/	/	-	Vidovszky Ferenc más, mértől is meg, Czilchert, Henriette	Kölyörm	Vidovszky Béla, Rothe, Erzsébet
-------------	-------------	---------------------	---	---	---	---	---	---------	------------------------------------

10. ábra: Vidovszky Erzsébet I. („Elsa”) és Czilchert Henrietta kézírása (1907) ^{xxix}

11. ábra: Vidovszky Erzsébet I. („Elsa” 1910 körül)^{xxx}

A család Erzsébet születése után pár évvel Désre, később Kolozsvárra költözött.

12. ábra: Vidovszky Erzsébet és Ferenc II. (1924. szeptember)^{xxxi}

13. ábra: Vidovszky Erzsébet és vőlegénye, Joan 1925. március 16-án (a házasság megihú-sult)^{xxxii}

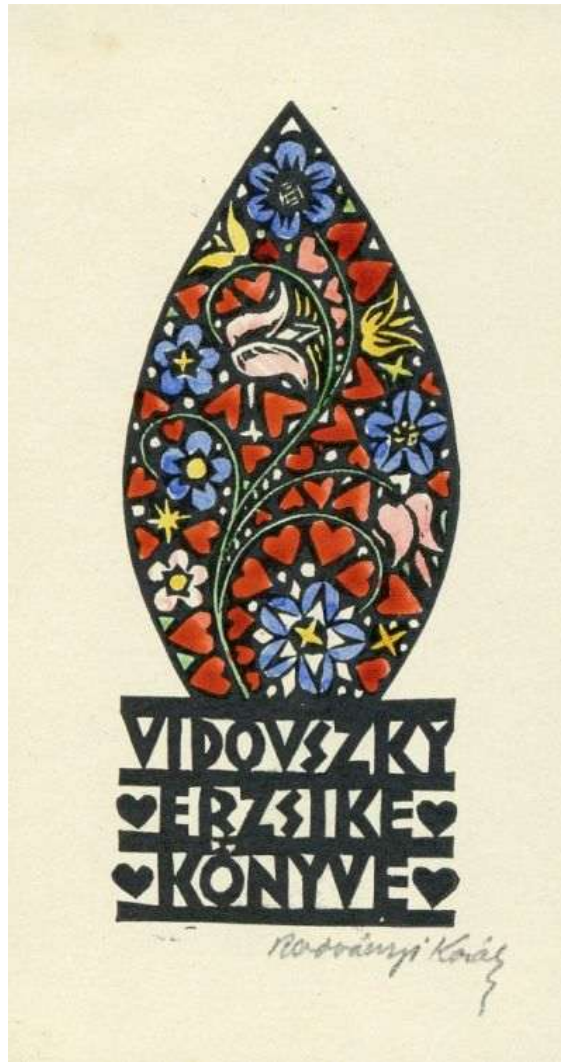
Kolozsvárról származik egy szomorú hír 1937-ből:

„Az Erdélyi Kárpát Egyesület tegnap kirándulást rendezett a Runki-szoroshoz és a tordai hasadékhoz. Reggel öt órakor indultak két autókamionnal útnak, és ezzel a kiránduló csoporttal visszatérőben súlyos autószerencsétlenség történt. Az egyik teherautó visszatérőben a Feleki úton féktörést szenvedett, a kocsivezető, hogy a súlyosabb szerencsétlenséget elkerülje, a zsidó temető közelében a kocsit árokba vezette. A zsúfolt kocsinak majdnem minden utasa megsebesült, hatan súlyosan. **Vidovszky Erzsébet** bordatörést és fejsérülést szenvedett, taxival kórházba szállították.”^{xxxiii}

Egy hír az 1946. évi, Marosvásárhelyen megjelent Szabad Szó címlapjáról:

„[Szász-]Régenből jelentik.

November ötödikén, kedden a Magyar Népi Szövetség női bizottságának szervezésében népes női nagygyűlés volt. A gyűlésen megjelent Vidovszky Erzsébet központi kiküldött. Húsz község női jelentek meg a nagygyűlésen, melyet Simon Alfrédné elnöknő nyitott meg. Üdvözölte a megjelenteket és örömeinek adott kifejezést, hogy ilyen szép számban jelentek meg, ami a nők öntudatoságának beszédes jele. Vidovszky Erzsébet központi kiküldött a nők múltbeli és jelenlegi helyzetéről beszélt. A nő a múltban nem volt egyenrangú társa a férfinak, ma azonban egyenjogú ember, akinek lehet és igen is kell, hogy legyen politikai véleménye, politikai súlya. A választásokon a nők akarata is megnyilvánulhat.”^{xxxiv}

14. ábra: Ex Libris II.

Ugyanebben a számban (1946. november 9.) a vezércikk Mihály király névnapjáról emlékszik meg, igencsak dicsérőleg:

„I. Mihály király Őfelsége nevenapját ünnepli ma. Az ország népe egy emberként, nemzetiségre, fajra és vallásra való tekintet nélkül szeretettel tekint az ország fiatal uralkodója felé, aki 1944. augusztus 23-án sorsdöntő elvi határozással kivezette Romániát a hitlerista rablőháborúból, és a román fegyveres erőket azok mellé állította, akik a népek szabadságáért, a világbéke megvalósításáért küzdöttek, a minden szabadságot eltiporni akaró fasiszta banditák ellen. Mihály király őfelsége eme sorsdöntő lépésével új korszakot nyitott az ország történetében. Ebben az új korszakban a nagy néptömegek nem játszóknak, hanem saját kezükbe veszik sorsuk irányítását.”

Erzsébet életéről a Szabadság c. újság közölt egy hosszú cikket 2000-ben „Aki nemet mert mondani a Szekuritáténak” címmel.^{xxxv} A cikk szerzője Papp József András erdélyi magyar közgazdász, szakíró. 1940. után a Ferenc József Tudományegyetem Közgazdasági Karának hallgatója. 1945-től nyugalomba vonulásáig (1977) a Metalul Roșu gépgyárban a terv-, majd ároosztály vezetője, 1966-tól gazdasági igazgató, illetve aligazgató.^{xxxvi}

Itt most csak a cikk utolsó bekezdéseit idézem:

„1956 októberében szabadságát Budapesten töltötte. Ott érte a forradalom és szabadságharc. Határozatlan volt. Jövő-menő ismerősök, barátok útján érdeklődött sógorától, László Dezsőtől, tőlem és valószínűleg másoktól is, hogy jónak látjuk-e hazajövetelét. Tudtommal mindketten elleneztük hazatérését, mert az akkori körülmények között vagy ráfogták volna, hogy ő robbantotta ki a forradalmat, vagy legalábbis aktívan részt vett benne, és letartóztatták volna.

Végül is kint maradt, rövid idő alatt, visszahonosítás címén, megkapta a magyar állampolgárságot. Román állampolgárságát is rendezte, így gond nélkül hazahazalátogatható. Ilyenkor László Dezsőéknél feleségemmel meglátogattuk.

Jellemző Erzsikére, hogy már kintmaradásának első napjaiban gondoskodott a gyári önszegélyző pénztárnál fennállott adóssága kiegyenlítéséről.

Budapesten nagyon kedvére való, és képességeinek megfelelő munkahelyet talált: a Várban dolgozott az Országos Műemlékvédő Hivatalban. Régi-új hazájában férjhez ment Balogh Ferenchez, akivel fiatal korukban ugyanabban a bankban dolgoztak Désen. Pesthidegkúton nagy kertes házban laktak.

Férje 1979-ben, Erzsike 1991-ben hunyt el. Mindketten a dési temetőben pihenik életük fáradalmait, gyötrelmeit.”

15. ábra: Látogatás a dési temetőben a 2023. évi Vidovszky találkozó alkalmából

László Éva II. és Sárossy Zsóka megemlékezése 2006-ból:

„100 évvel ezelőtt, 1906 november 15-én született Vidovszky Erzsébet, mindnyájunk Erzsike nénije. Az Ő emlékére tartjuk minden évben a Vidovszky találkozót.

Mi újból nagy szeretettel és hálával emlékezünk Reá, aki többek között a különböző országokban élő nagy Vidovszky család tagjait 1956 után közelebb hozta

egymáshoz. Mindenkit vendégül látott, - [Balogh] Ferenc bácsival együtt -, aki el tudott menni hozzájuk. Névnapján nála gyűlt össze a Vidovszky nagy család.

Minket végtelen nagy szeretettel nevelt a szépre, a jóra, emberségre és segített minden körülmények között. A Hidegkúton töltött szabadságok kimondhatatlanul szép élmények voltak. De szívesen jött hozzánk is Temesvárra, segíteni, gyermekekre vigyázni.

Azt hiszem minden családtagnak - aki ismerte - vannak hasonló élményei Vele kapcsolatban. Élete példa lehet azoknak is, akik később születtek.

Az Erzsike néni régi antik bútorai között élünk most is, szeretjük a karosszékét, az íróasztalát. Őrizzük néhány könyvét, disztárgyát, s úgy érezzük, hogy most is közöttünk van. Emléke legyen áldott!^{xxxvii}

További visszaemlékezések 2025-ből:

„Erre a 1991 február 20-ra [Vidovszky Erzsébet halálának napja] nagyon jól emlékszem.

A Riverside cég a harmadik évének – akkor még nem tudott – lendületes fejlődésének a nagyon elején lévő próbálkozási, botladozásai szakaszában reménykedett csak a felemelkedésben.

Magyarországon nagy lendülettel tombolt a gazdaság privatizációja. Külföldiek ezrei dörzsölgették kezüket, hogy kikanalazhassák a zsíros falatokat a hazai gazdaság sült táljából.

Édesapám [Vidovszky Ferenc III.] második éve (ekkor ő 82 éves volt) a Riverside– os munkámat segítette.

A hazai politika kezdte kószolgatni a privatizációnak azt a formáját, hogy a cégek dolgozói kerülhessenek tulajdonosi pozícióba, amelyhez állami támogatást is nyújthatnának.

Szigethy Béla – a Riverside alapítója – Amerikából hozott szakértőt, aki már menedzselte dolgozói kivásárlást az USA-ban.

Erre a napra szerveztük Budapest legnagyobb szállodájában (Marriott) azt a konferenciát, ahol bemutattunk egy modellt a dolgozói kivásárlására. Izgalmas napunk volt. Több, mint 200 vállalati igazgató, gazdasági vezető jelentkezett erre a konferenciára.

Hetekig folyt az előkészület.

Édesapámnak is fontos szerep jutott. Ő gyűjtötte a résztvevők jelentkezéseit. Regisztrálta és ellenőrizte a befizetéseket.

A szállodában is fogadta az utolsó jelentkezőket.

Erzsike néni néhány napja már kórházban volt. Nagyon legyengülve, légzési nehézségekkel szenvedve került kórházba.

Édesapám dél körül telefonon érdeklődött Erzsike néni állapota felől. S megtudta, hogy elhunyt. Lesújtotta nővérének elvesztése.

De nekem nem mondta meg azonnal. Megvárta míg a konferencia – valamikor délután 4 óra körül – befejeződött.

Nálam a konferencia óriási sikerének örömét azonnal lefedte az a szomorúság, amit Erzsike néni elvesztése jelentett.

Erzsike néni nekem – a mai napig is – a családi ikonok sorrendjében nagyon az elsők között foglal helyet.

[Vidovszky] Feri" [IV.]

„Emlékezzünk ma Erzsike nénire, a drága Keresztanyunkra, aki nagyon fontos helyet foglalt [el] a mi kis családunk életében is. Engem különösen kedvelt és nagyon sokat köszönhetek neki. 'Rend a lelke mindennek' - írta 8 éves koromban az Emlékkönyvembe.

Először ő vitt az Operába Kolozsváron 9 évesen, a temesvári tanulmányaim költségeihez járult hozzá, amikor Édesapám kényszermunkán volt, a bútorait, melyeket 1956-os áttelepülésekor Kolozsváron hagyott, nekünk adta, fiatal házaspárunk voltunk akkor, ezek most is velünk vannak. Lehetne még sorolni a sok testi lelki kincset, amit Tőle kaptam, majd később a kis családom minden tagjára kiterjesztve Ők is.

Elhunyt előtti karácsony / újévkor 1990 decemberben nálunk volt Reutlingenben, Ez volt a mi első karácsonyunk a Család egyesítés (1990 június) után. Csodálatos és gazdag ünnep volt, sok ajándékkal. Ő megjegyezte: 'Ne feledd soha Évike, nem az ajándék a fontos, hanem a karácsony üzenete, hogy Jézus megszületett'. Az újév hajnalán lefekvés előtt, elolvasta nekem a Kosztolányi 'Hajnali részegség'-ét!! Előérzet volt?

Jól visszaérkezett Bp-re, mindenkinek mesélte élményeit, vitte Marcikát az óvodába, hosszas leveleket írt nekünk, boldog volt. -- Nagyon fájt, hogy többet nem láthattuk, de azóta is velünk van a sok-sok emlék.

Emléke legyen áldott 🌸 😊

[László] Eva II"

„Drága Évike,

Megható és nagyon szép ez a megemlékezésed. Köszönöm szépen - bárcsak többször találkozhattam volna Erzsike nénivel.

Egyszer, csak a Fennvaló tudja, hogy miért és hogyan, hatévesként Budapestre utazhattam Édesanyámmal [László Ferencné sz. Ilse Herbert]; Erzsike néninél laktunk a Járóka utcában, majd meglátogattuk a munkahelyén, a Parlamentben. Bejött a főnöke, akinek bemutatott engem is. Mire én: 'én tudok fejállásozni. Akarod látni?' Mire a főnök: 'természetesen!' Mire én nekilendültem és fejállásoltam egy jót a magyar parlamenti irodában, skót rakott szoknyám harang szerűen ram boruló árnyékában.

Valamelyik délután elvitt a Várba, a Russwurm nevezetű cukrászdába, ahol pici biedermeier székeken ülve egy linzert és egy csésze forró csokit fogyasztottunk. Vagy isler lett volna? Minden esetre úgy állította be, hogy most fogok jólneveltségből levizsgázni: hogy tudok-e szürcsölés nélkül, egyenes háttal forró csokit inni, és morzsázás nélkül, kis villával süteményt fogyasztani. Hát, kérem alásan, én igazán igyekeztem!!

Tőle kaptam két fantasztikus könyvet - egyik az ókori rómaiakról, a másik az ókori görögökről szólt - sok-sok éven át rendszeresen olvastam ezeket. Később zsebpénzt adott a látogató serdülő rokonainak, és nem szólt bele, hogy egyesek miért ABBA lemezt és fagyit vettek belőle.

Szigorú, tökélyre ösztönző, szókimondó szeretete többet használt bármilyen szidásnál.

Drága Erzsike néni - köszönöm a jó példát.

Szeretettel,

Pici [László-Herbert] Éva”

„Drága Éva III.

Boldogan olvastam soraidat, ami bizonyíték arra, hogy Erzsike néni nagyszerű egyénisége generációkon túlmenő volt. Meg is könnyeztem.

Egyet szeretnék csak kijavítani, az utókor kedvéért, hogy Ő nem a Parlamentben Pesten, hanem Budán a Várban, a Műemlék védeleminél dolgozott, nem messze a Hilton-tól. Utazott minden reggel az 56-os [villamossal] a Moszkva térig, s azután a busszal fel a várba. Szerette a munkakörét, jól ismerte a Vár minden nevezetességét.

Nagy ölelés Neked!

Éva II”

Vidovszky Ferenc III. Artúr

K: 1271 2000
 Sz: Zólyom, 1909. október 6.
 A.n.: Czilchert Henriette II. (1880-1951.)
 F: Juhász Márta (1920-2021.)
 H: 2002. március 27.

Ferencet is Zólyomban keresztelték meg 1909. október 28-án. Második keresztnevét nagyapja, Czilchert Arthúr után kapta.

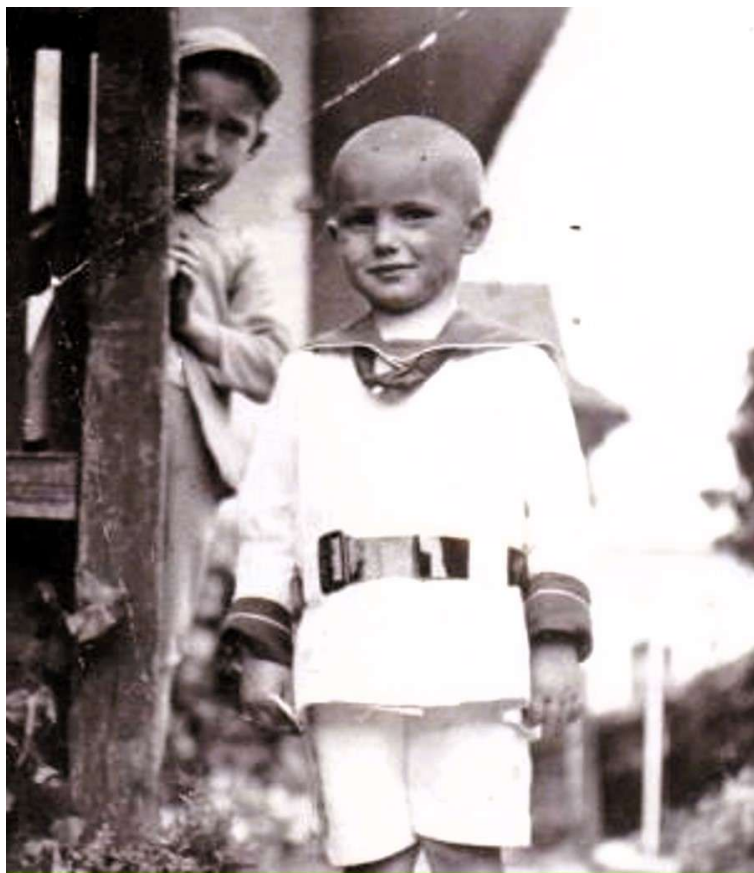
Folyó szám		Születés ideje	Keresztelés ideje	A megkereszteltnek neve				A szülőknek			
				Neme		Lőrvényes	Lőrvénytelen	Neve, polgári jellege és vallása		Lakhelye és házszám	Keresztszülők neve és polgári jellege
				fiú	leány	agybólisága					
159		október 21.	22.	Pál		/	-	-	Doppinla Hala bíró utcai evang. mol. gály	Zólyom Lalaj	Morgan György és Kombist. Mária
160		október 6.	október 28.	Ferenc, Artúr		/	-	/	Vidovszky Ferenc márambóti és neje Czilchert Henriette	Zólyom 29c.	Vidovszky Lajos és Vidovszky Hla.

Ferenc gyermekéveit már Désen töltötte. A lenti fénykép 1912-ban, hároméves korában készült.

16. ábra. Vidovszky Ferenc III., Gabriella („Elly”) és Erzsébet („Elsa”) 1912. márciusában^{xxxviii}

A következő kép egy évvel később, 1913-ban készült. Ferenc III. mögött a már korábban említett Szabó T. Attila kukucskál.

17. ábra: Vidovszky Ferenc III. és (mögötte) Szabó T. Attila Désen 1913-ban
Szintén 1913-ban készült a három testvéréről a következő fénykép:

18. ábra: Vidovszky Erzsébet, Ferenc III. és Gabriella^{xxxix}

Egy 1984-ben született életrajzában ezt olvasom kalandos életének első 31 évéről:

Budapest, 1984. március 4.

Vidovszky Ferenc gépészmérnök, szabadalmi ügyvivő életrajzi adatai

Született 1909. október 6-án Zólyomban (ma Szlovákia), ahol akkor édesapja a MÁV műhelyben dolgozott. 1 éves korában Désre (ma Románia) kerültek. Ottan járt elemi, majd középiskolába. A 3. gimnázium befejezésekor megszűnt Désen a magyar gimnázium, ezért negyediktől román gimnáziumba járt. A 8. gimnáziumot Szamosujváron (Dés közelében) végezte, mert ottan reálgimnázium volt, és szeretett volna mérnök lenni. Az érettségig (1927) azonban az egész osztály megbukott, ami abban az időben nem volt ritka Erdélyben. Így nem jelentkezhetett a műegyetemre, ellenben felvették a bukaresti műszaki tiszti akadémiára, ahova abban a reményben jelentkezett, hogy annak sikeres elvégzése után érettségi nélkül is felveszik a műegyetemre.

A műszaki tiszti akadémia két első évét elvégezve, 1929-ben hadnaggyá nevezték ki, és Brassóba helyezték egy éves csapatgyakorlatra, majd ismét Bukarestbe került és elvégezte az akadémia 3. és 4. évét. Évfolyamában 54 hallgató közül mindig harmadik volt. Ezután 1932-ben felvételre jelentkezett a bukaresti műegyetemen, ahol az előkészítő év anyagából sikeresen vizsgázott, a műegyetemre felvették, egy hétig hallgatta az előadásokat, akkor jelent meg a hivatalos közlönyben azoknak a tiszteknek a ~~névsora~~ névsora, akik megkapják a 4 éves tanulmányi szabadságot, de ebből őt már kihagyták. Hiába próbálkozott a bukaresti honvédelmi miniszteriumban, szóba se álltak vele, ekkor már kezdődtek a román-magyar ellentétek. Kénytelen volt visszamenni csapatjához, amit időközben "agyenyedre" helyeztek (ekkor ismerte meg jövődöbéli feleségét). 1935-ben Focsániba helyezték, ahol 1940-ig teljesen román környezetben élt. 1940 nyarán foglalta el a Szovjetunió Beszarábiát - Románia keleti, Prut és Dnyeszter közötti részét. A román hadsereg visszavonulásánál jelen volt, mint egy hadosztály híradó parancsnoka. Röviddel ezután született meg a Bécsi döntés, mely ~~Észak-Erdélyt~~ Észak-Erdélyt Magyarországhoz csatolta. Vidovszky látta, hogy törvényes uton nem kerülhet haza, ezért Román nevű városból Kolozsvárra szökött, ahol álneven bujkálva várta meg a román hadsereg kivonulását, illetve a magyar hadsereg bevonulását.

Vidovszky Gábor így emlékezett 2023. októberében Ferencre:

„Édesapánknak nagyon nehéz élete volt. Kisebbségi sors, érettségig való igazságtalan megbuktatása, kényszeredetten vállalt katonatiszti pálya, a katonaságtól való megszökése miatti – távollétében hozott – halálos ítélet, több évtizednyi elszakadás Erdélytől, és az ott élő családtagoktól, barátoktól.

1956-ban meghurcolták, és a munkahelyén lefokozták. Kb. 70 éves korától mégis szerencsés és boldog embernek tartotta magát. Ebben közrejátszhatott az, hogy szülei nagyon jó házasságban éltek, titokban büszke volt gyerekeire és arra, hogy viszonylag sokat volt együtt Leányfalun unokáival is. Szakmáját és többféle hobbját is magas színvonalon művelte. Szabadalmainak köszönhetően, és a guineai bauxit gyár sikeres vezetésének betudhatóan bejárta a fél világot, és a korábbi anyagi gondjai is megszűntek, sőt... (1965-ben csak visszafogottsága miatt nem vett Mercedest, hanem csak egy Opelt.). Életművét Eötvös-díjjal ismerték el.”

Ugorjunk vissza pár évtizedet. Ferenc a lenti templomban confirmált 1924. körül.

19. ábra: A dési evangélikus templom 2023-ban

Egy hír 1942. júliusából:

„Eljegyzési hír

Juhász Mártát eljegyezte ifj. Vidovszky Ferenc. Minden külön értesítés helyett.”^{x1}

Hosszú szünet után egy cikk 1959-ből, amit Vidovszky Ferenc jegyez.

„Befejezéshez közeledik a parkosítás az Almásfüzitői Timföldgyárban

Nagy munkába kezdtek az elmúlt év őszén az Almásfüzitői Timföldgyár dolgozói. Elhatározták, hogy üzemüket egészségesebbé, szebbé teszik, megszüntetik a port, a piszkot. Az elhatározást rövidesen tett követte, s az üzem dolgozói szinte egy emberként hozzáfogtak a gyár területének parkosításához. Megindult a nemes vetélkedés, melyik üzem nyeri el a legjobb parkosító címet? A verseny első szakaszában a 15 versenyző üzemrész között a gépműhely, a szállítási osztály és a vízmű dolgozói nyerték el az első helyezéseket s ezzel együtt az üzemvezetőség e célra kitűzött díjait.

20. ábra: Az Almásfüzitői Timföldgyár^{xli}

Az Almásfüzitői Timföldgyár dolgozóinak most méginkább igyekezni kell, hogy a gyár egész területét megfelelően parkosítsák. Az eddigi jó munkát bizonyítja az, hogy újonnan parkosítottak 75 ezer négyzetmétert, 2.500 facsemetét ültettek el, 35 ezer négyzetmétert füvesítettek, valamint több ezer dömper szemetet és rossz földet távolítottak el, helyére humuszt hozva. A továbbiakban mindent elkövetünk, hogy a Nehézipari Minisztérium értékelésénél az első díjat elnyerjük.

**Vidovszky Ferenc
a parkosító bizottság vezetője”**

1962. januárban irány Afrika!

„**Guineába készül Vidovszky Ferenc**, az Almásfüzitői Timföldgyár gépészmérnöke. Rajta kívül még négy szakember, technikusok és szakmunkások mennek a gyárból a távoli országba. A guineai kormány októberben államosította a Los szigetén levő gazdag bauxitbányát. Megtorlásul a kanadai érdeklőségű bányából a külföldi szakembereket mind hazahívták. A guineai kormány a szocialista országokhoz fordult segítségért. A magyar kormány húsz szakembert küld a bánya újbóli üzembehelyezéséhez. A szakemberek két évig dolgoznak majd kint. Ez idő alatt megtanítják a guineaiakat is a bánya irányítására. A szakemberek egy része családját is viszi magával. Vidovszky Ferenc gépészmérnök már kedden, az első csoporttal indul, a többiek néhány nappal később utaznak el.”^{xliii}

Néhány háttérinformáció 2022-ből:

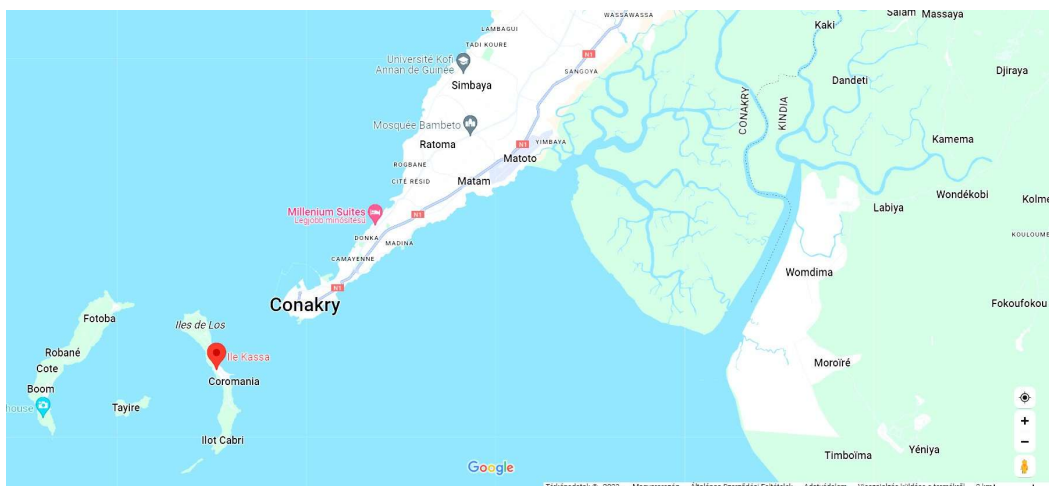
„Guinea a világ bauxit készletének 35%-át birtokolja, ennek megfelelően a bauxit a legjelentősebb bányászati ágazat. A bauxit teszi ki az export 51%-át. Guinea 2020-ban mintegy 82 millió tonna bauxitot exportált, és ezzel a világ legnagyobb bauxitexportőrévé vált. A bauxitkivitel 2019 és 2020 között 24%-kal nőtt. 2020-ban a bányászati ágazat adta az exportbevételek 97%-át, az arany és a bauxit a guineai export 88%-át tette ki. A bauxit nagy részét két cég exportálja: a kínai-francia-szingapúri Société Minière de Boké-Winning Africa (SMB-WAP, vagy SMB) konglomerátum a Rio Nunez folyón keresztül, illetve a Compagnie des Bauxites de Guinée (CBG).”^{xliiii}

21. ábra: XXI. századi bauxitbánya Guineában.^{xliv}

Vidovszky Ferenc első beszámolója Guineából:

„A sok érdekes, számunkra szokatlan látvány ellenére hamar a kikötőbe érkezünk. Ott a hatalmas dán, szovjet, francia óceánjárók között kis motoroshajó várt ránk. Fél óra alatt vitt át bennünket a csendesen hullámzó tengeren a Los szigetcsoport **Kassa nevű szigetére**, ahol szerződésünk értelmében két évet fogunk tölteni. A sziget 7 kilométer hosszú s mintegy 3-4 kilométer széles.

22. ábra: Conakry és a Kassa sziget^{xlv}.

Kitűnő bauxitja van, amelyet tíz év óta a franciák termeltek ki, s hordtak el innen. Ők persze remek lakótelepet építettek ide, nagy klubhelyiséggel, játszótérrel, tenispályával. A tengerparton gyönyörű virágoskertekkel övezett villák helyezkednek el, ezek voltak a fehér emberek lakásai. A virágok itt olyanok, amilyeneket mi legfeljebb csak az állatkert pálmaházában láthatunk Budapesten. Szóval a fényképezőgépeink, és színes filmjeink nem maradnak kihasználatlanul. Az első napokban a klub vendégszobáiban szállásoltak el bennünket, de azóta mindegyikünknek átadtak egy-egy berendezett lakást, mely légkondicionáló berendezéssel, hűtőszekrényvel, gáztűzhellyel, villanybojlerrel van ellátva. Néhány szót a klímáról: úgy látszik, a legjobbkor jöttünk. A hőmérséklet plusz 20-25 fok. A napsütés nem erős, mert a levegő párás. Ezért nem sülünk le, éppen olyan fehérek vagyunk még, mint otthon. Éjjel-nappal rövid nadrágban járunk a szigeten. Azaz, hogy nemigen járunk, mert csak kocsival „illik” közlekednünk. Ez a gyarmatosítás egyik maradványa. Autó viszont van itt bőven, s menetlevél sem kell hozzá. Az étkezés kitűnő, csak szokatlan, a francia konyhák ételeit nekünk bizony még meg kell szoknunk. Legközelebb Guinea fővárosáról, Conakryról írok.

Vidovszky Ferenc^{xlvi}

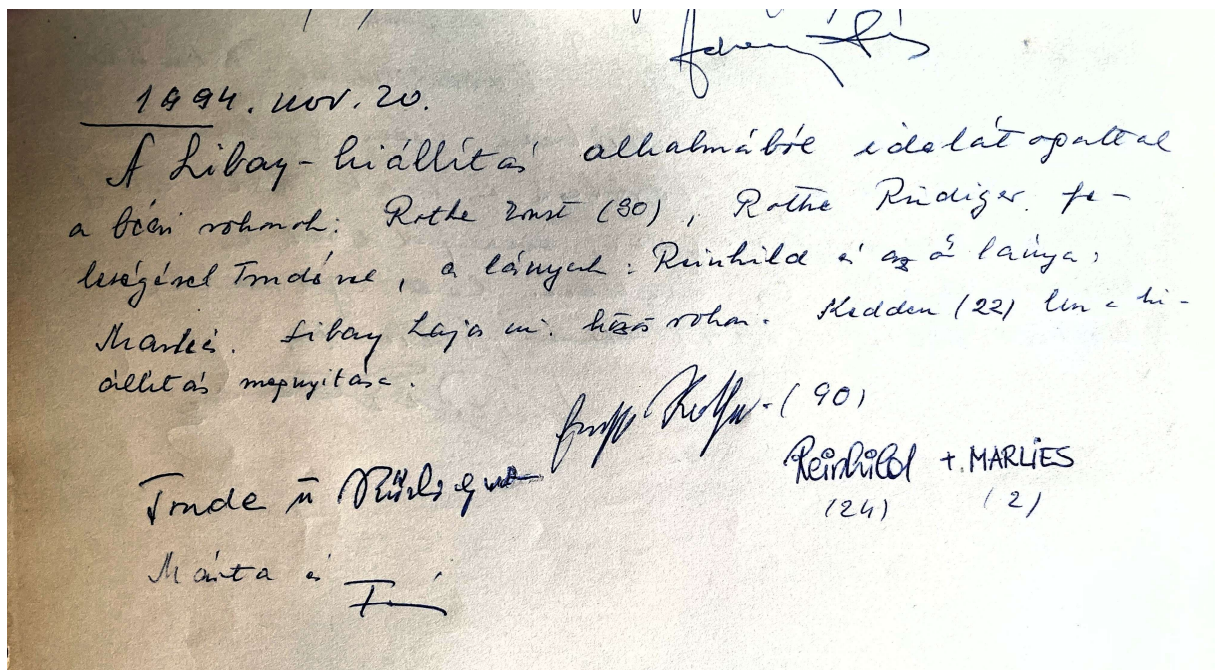
Álljon itt még egy, a korra (1963.) jellemző idézet: Utólag megállapíthatatlan, hogy a szerző komolyan így gondolta-e?

„Guinea lakossága törzsekből tevődik össze. Ezek mind más nyelvet beszélnek, mások a hagyományaik, mások a hajlamaik. Ennyi népből egységes államot — olyat melyben teljes egyenjogosítás van —, nagyon nehéz alkotni. Csak olyan, politikailag edzett, határozott jellemű, és fáradhatatlan férfi vállalhatja teljes felelősséggel, mint **Sekou Touré**. Ő a pártot és a szakszervezetet egyé forrasztotta, és ennek az egységes tömörülésnek minden becsületes férfi és nő tagja. Különböző szintű regionális szerveik lenyúlnak a legkisebb falvakig, és az egész országban minden héten egy este taggyűlés van. Itt kapnak útmutatást a forradalmi harc folytatásához.”^{xlvii}

A Wikipedia szerint:

„[**Sekou Touré**] elnökségének első éveiben került sor a külföldi vállalatok államosítására, a tervgazdálkodás bevezetésére. 1961-ben megkapta a **Nemzetközi Lenin-békedíjat**. A szocialista irányvonalat ellenző politikusokat letartóztatta és börtönbe vetette, vagy száműzetésbe kényszerítette. Franciaországgal megszakította a kapcsolatot, az országban maradt francia állampolgárokat kiutasította, vagyonukat elkobozta. Bár Afrikában a mai napig a gyarmati elnyomás elleni küzdelem hőségének tartják, belső ellenzéke egyre nőtt a gazdasági pangás, a demokrácia hiánya és a szabad sajtó elnyomása miatt.”^{xlviii}

Egy érdekes 1994. évi családi bejegyzés Ferenc vendégkönyvében. A Libay és Rothe családokkal az „oldalágakat” bemutató fejezet (VIII.) foglalozik részletesen.

A Bányászati és Kohászati Lapok megemlékezése Vidovszky Ferencről 2002-ben:

„(...) Gépészmérnöki oklevelét 1944 decemberében szerezte meg a Budapesti Műszaki Egyetemen, ahol harmadéves korától dr. Pattantyús A. Géza professzor kisegítő tanársegédje volt. Almásfüzitőre 1945-ben került, a Timföldgyár építéséhez. Résztvevője volt a gyár építésének, beruházásainak, gépészeti szerelésének és a gyárindításnak.

1949-ben főmechanikusnak nevezték ki. Következetes és szigorú volt a munkavégzésben, a technológiai és a munkafegyelem betartásában. A tanulni vágyó fiatalokat matematikára és fizikára tanította, majd a gyárba kihelyezett technikumnak volt az egyik tanára. Az ötvenes évek elején a lakótelepen induló kulturális élet szervezésének egyik motorja volt. Aktív tagja és mozgatója volt az OMBKE [Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület] helyi szervezétének.

1956-ot követően egyik beosztott munkatársának bírósági tárgyalásán a bíró megismételt kérdésére azt mondta, hogy Almásfüzitőn a gyárban nem ellenforradalom, hanem forradalom volt. Ezért timföldüzemi mechanikussá minősítették vissza. Résztvevője volt a Folyamatos feltárás és kilenclépcsős expanzió néven ismert szabadalom kidolgozásának, bevezetésének. A gyári munkán kívül egyik motorja volt az alumíniumipar egésze fejlesztésének is. Nevéhez fűződik az alumíniumkohászok munkáját nagyban megkönnyítő timföldadagoló targonca kifejlesztése is. Ezért kapta a Kiváló Feltaláló címet.

1973-ban ment nyugdíjba. Életművéért 1984-ben Eötvös Lóránd-díjjal jutalmazták. Nyelvtudása (francia és román felsőfok, valamint német és angol) lehetővé tette a szakirodalom megismerését eredetiben, az eredményes külföldi helytálását.

1945-ben házasodott. Három gyermekük született. Gyermekei 12 unokával és két dédunokával ajándékozták meg. Büszke volt népes családjára. Úgy fogalmazott, hogy nyugdíjas éveinek legnagyobb boldogságát a nagy családi együttlétek adják. Nyugdíjas éveiben volt munkatársaival szoros kapcsolatot tartott. Egész életében hű maradt magyarságához, erdélyi neveltetéséhez, vallásához, családjához.”^{xlix}

Juhász Márta I.

Sz.: Nagyenyed, 1920. szeptember 6.

A.n.: Barabás Blanka

H.: Budapest, 2021. március 27.

23. ábra: Készül a krumplileves (2020.)^l

Az általam is ismert és kedvelt Márta néni életét remekül foglalja össze a fenti köszöntő, amelyik 95. születésnapja alkalmából jelent meg valamelyik helyi újságban.

Vidovszky Ferencnét köszöntötték

Haller utcai lakásában köszöntötte *Vidovszky Ferencnét* 95. születésnapja alkalmából *Szűcs Ágnes*. Márta néni, aki két menyével és unokájával fogadta Ferencváros Önkormányzatának idősügyi referensét, 1920. szeptember 6-án született Nagyenyeden. A Kolozsvári Egyetemen szerzett magyar-történelem szakos tanári diplomát, majd Bánffy Miklós erdélyi gróf leányának házitanítója volt. 1945-ben ment férjhez, Debrecenben telepedtek le. Gépészmérnök férjével három gyermeket neveltek fel. Tizenkét unokája és húsz dédunokája van, hamarosan érkezik a huszonegyedik. Tanárként Almásfüzitőn és Budapesten dolgozott, majd húsz évig az Országos Széchényi Könyvtár volt a munkahelye. A rendkívül összetartó család szeretetteljes légkörrel veszi körbe Márta nénit, aki rengeteget olvas, sétál és televíziót néz. A köszöntésen menyétől épp egykori munkaadója, gróf Bánffy Miklós egyik regényét kapta ajándékba.

24. ábra: Juhász Márta köszöntése 2015-ben

A Juhász család többi tagját egy külön fejezetben mutatom be.

A Vidovszky Ferenc III. és Juhász Márta házaspárnak három gyermeke született:

- 1271 2100 Vidovszky Ferenc IV. (*1946)
- 1271 2200 Vidovszky Márta (1947-2013) és
- 1271 2300 Vidovszky Gábor (1948-2025).

25. ábra: A három testvér Dunaalmáson, 2008-ban

dr. Vidovszky Márta

K: 1271 2200
Sz: Szőny, 1947. január 11
A.n.: **Juhász Márta**
F: dr. Fazakas László (*1947)
H: 2013. szeptember 14.

26. ábra: Vidovszky Márta és Fazakas László esküvője 1969-ben. Az ifjú férj mögött Vidovszky Ferenc III. és Juhász Márta. A képen megtalálható még – többek között – Vidovszky Ferenc IV., Vidovszky Gábor és Sárossy Lászlóné László Éva is.

27. ábra: Vidovszky Márta 2010-ben

Életéről azt találtam, hogy 1971-ben Debrecenben avatták orvossá, és gyermekgyógyászként dolgozott.^{li} Több szakcikke jelent meg a *Gyermekgyógyászat* c. folyóiratban.

dr. Vidovszky Gábor

K: 1271 2300
Sz: 1948. szeptember 7.
A.n.: **Juhász Márta**
F1: Parádi Erzsébet (*1953)
F2: Hannos Zsuzsanna (*1949)
F3: Péntek Márta (*1948)
H: 2025. március 19.

Gábor honlapján így írt életéről és főművéről:

„Az örömréning történetéről

1973-ban végeztem a Pécsi Orvostudományi Egyetemen. Pszichiátriai osztályon kezdtem dolgozni, és 1978-ban Budapesten pszichiátriai szakvizsgát tettem le.

1983-ban személyiségfejlesztő céget alapítottam, amit Senecáról neveztem el. Seneca remekművei — a Vigasztalások és az Erkölcsei Levelek — nagy hatással voltak rám.

Úgy gondoltam, hogy a hozzám segítségért forduló nem beteg, de boldogtalan embereknek is hasznukra válhat e művekben való elmélyedés. E munkálkodás vezetett az örömréning kidolgozásához. A módszert már közel 20 évnyi tapasztalatszerzés, továbbképzések és céltudatos fejlesztés eredményeként az 1990-es évek első felében alkottam meg, néhány barátom és munkatársam közreműködésével.

A tréningben és a „segédeszközökben” (örömréning – könyv, napló, hanganyag, kártya, viszonyulást vizsgáló kérdőív, örömréning saját élmény és örömréner képzés) ötvöződik a művészet és a tudomány. A zene – „A tenger éneke” – Meszlényi Attila alkotása. [...]

Az örömréning módszer és az örömréning eszközrendszer létrehozásában és elterjedésében is nagyon sok más ember segített; családtagok, barátok, munkatársak. Mindnyájukra nagy hálával gondolok.

Az örömréning kidolgozásához és a termékek előállításához - a fent említett személyeken kívül is - számos ember hatása, valamint konkrét segítsége is kellett.

Dr. Juhász Pál, pszichiáter professzor (...) és László Dezső, református lelkész munkássága, példája, és a velük való személyes kapcsolatom volt a legfontosabb előzmény.

Az örömréning könyv első kiadása csak édesanyám – Vidovszky Ferencné [Juhász Márta] -, testvérem – dr. Vidovszky [IV.] Ferenc -, sógorom – dr. Fazakas László - és barátaim konkrét segítségével készülhetett el.

Az örömréning módszer céljai, hatásai és sajátosságai

Az örömréning gyakorlása révén megtanulhatjuk a legkülönbébb dolgok, események jobbik felét is megtapasztalni, megélni. Így fejlődik a pozitív viszonyulásunk, érzelmileg és értelmileg is. [...]

Az örömréning sajátossága a 120 pozitívan megválaszolható kérdés. A választokat mindenkinek magának kell kitalálnia, megfogalmaznia. Ez adja a módszer egyéni alkalmazhatóságát. Az örömréning tehát nem tanácsadó, hanem válaszkereső módszer. [...]

Az örömréning nem terápia! Sem testi, sem lelki betegségek és tünetek kezelésére nem való, sőt árthat is. Emiatt a módszert csak egy másfél évig tartó képzés után tanúsítványt szerzett örömrénernek taníthatják. Eddig két örömréner képzésen mintegy harminc személy kapott tanúsítványt.”ⁱⁱⁱ

Egy újságcikk 2000-ből ugyanerről a témáról:

„Kedves Lilla,

Leveledben kérdezed: kiknek ajánlom az örömréninget? Mindenkinek, aki szeretne boldogabb lenni. Valamint mindenkinek, aki hivatásszerűen foglalkozik emberekkel... Leginkább természetesen szülőknek és leendő szülőknek... Az örömréning önfejlesztő módszer, emiatt hasznosíthatja mindenki, aki akarja.”

Ezeket a sorokat írta dr. Vidovszky Gábor Örömréning című könyve megjelenésekor lányának. S hogy miért érezte azt a pszichiáter, hogy erről könyvet kell kiadnia? Mert azt tapasztalta, hogy az általa ismert emberek nem olyan

boldogok, mint lehetnének. Seneca tanítása szerint a dolgok nem jók vagy rosszak, hanem általában egyszerre jók és rosszak. A bölcs ember pedig igyekszik azokat jó oldaláról megragadni. Ez a szakember szerint tanulható.

Vidovszky Gábor évekig nem beteg, csak boldogtalan embereket kezel. Olyanokat, akik meglévő problémáikat felnagyították, pozitív élményeiket pedig bagatellizálták. Sok természetes örömforrás van az életünkben! Például az illatok, az ízek, a mozgás, a vizuális élmények, a játék, a hobbi, a munka, a szerelem mind-mind okot adhat az örömré.”^{liii}

GYÁSZJELENTÉS

Isten akaratában megnyugodva, de szomorú szívvel tudatjuk, hogy
DR. VIDOVSZKY GÁBOR pszichiáter
76 éves korában 2025.március 19.-én erős akaratlansággal viselt hosszú szenvedés után elhunyt.
Temetése **2025. április 3.-án 13,45 órakor** az evangélikus egyház szertartása szerint lesz a **Farkasréti temetőben.**

„HA AZT AKAROD, HOGY SZERESSENEK:
SZERESS” (SENECA)

GYÁSZOLJÁK:

Felesége: Péntek Márta és családja
Testvére: Dr. Vidovszky Ferenc és családja
Sógora: Dr. Fazakas László és családja

Gyermekei:

Vidovszky Áron és felesége Dr.Matyasovszky Melinda, **Vidovszky Gergely** és felesége Máthé Zsóka, **Vidovszky Lilla**, **Vidovszky Eszter** és férje Aric Resnick, **Vidovszky Judit** és férje Krkos Balázs

Unokái:

Matyasovszky Németh Márton, Vidovszky Bernát, Vidovszky Blanka, Vidovszky Lujza, Resnick Sonja Elza, Resnick Alexander, Krkos Ilián, Krkos Levin és a kiterjedt rokonság.

Cím: Péntek Márta, e-mail: pentekmarta@freemail.hu

28. ábra: Vidovszky Gábor gyászjelentése

Vidovszky Gabriella (1953)

K: 1271 3000
Sz: Dés, 1911. augusztus 13.
A.n.: **Czilchert Henriette II.** (1880-1951.)
F: Nikodémusz Károly (1887-1978)
H: 1960. július 25.

Az első fénykép Gabriella nagyjából négyéves korában, 1915 körül készülhetett.

29. ábra: Vidovszky Gabriella 1915 körül^{liv}

Egy beszámoló az Ellenzék c. újságból, 1934-ből:

Nagy érdeklődés kísérte a református vasárnapi iskolák enyedi vezetőképző tanfolyamát – NAGYENYED (Az Ellenzék tudósítójától)

Ezelőtt egy esztendővel választotta meg az Erdélyi Református Egyházkerület a Vasárnapi Iskolai Szövetség végrehajtó bizottságát. Ezzel ki akarta hangsúlyozni a fontos feladatot, amelyet a gyerekeknek vallásos nevelése terén magára vállalt. (...)

Ezt a célt szolgálná a Nagyenyeden megrendezett vezetőképző tanfolyam, amely 35—40 résztvevővel augusztus 27. és szeptember 7. között zajlott le. A tanfolyam vezetését dr. Imre Lajos teol. igazgató, egyh. ker. belmissziói előadó vállalta. Rajta kívül előadást tartottak: **Juhász Albert** [Vidovszky Gabriella testvérének, **Vidovszky Ferenc III**-nak az apósa] kollégiumi vallásos tanár, a Szövetség végrehajtó bizottságának elnöke, (...) **László Dezső** [Vidovszky Gabriella másik testvérének, Vidovszky Évának a férje] kolozsvári vallásos tanár (...) és **Vidovszky Gabriella** kolozsvári tornatanárnő.

A tanfolyam vezetősége szem előtt tartotta, hogy felhívja a tanfolyam résztvevőinek a figyelmét a gyermekek nem csak vallásos és szellemi, hanem testi nevelésére is. E végből mindennap egy-egy minta torna-órát tartott, amelyeknek vezetését **Vidovszky Gabriella** kolozsvári tornatanárnő vállalta. A harminc-negyven 5—8 éves gyermek nagy lelkesedéssel járt ezekre a tornákra, hogy „Gabi néni” mesékben foglalt gyakorlatait elsajátítsa és magáénak megőrizze a sok-sok ritmikus mozdulatot.^{lv}

Tördelési okokból ide került még egy fénykép 1915. júliusából:

30. ábra: Vidovszky Gabriella, 1915. július, Kolozsvár^{lvi}

Ellenzék, 1935.

TANÜGYI HÍREK – BEIRATKOZÁS RITMIKUS TORNAISKOLÁBA

Vidovszky Gabi ritmikus tornaiskolájában a tanítás szeptember 15-én kezdődik. Beiratkozni lehet délután 2—6-ig és este 8—9-ig a Str. Regala 5. szám alatti iskolában. Testformálás, ortopéd gyógytorna orvosi felügyelet mellett és fogasztó torna. Gyermekek csoportok részére 3 évesektől. Esti kurzusok.^{lvii}

Ellenzék, 1941.

Kitűnő eredménnyel zárult az első gyorsíró-tanfolyam Kolozsvárt – KOLOZSVÁR, szeptember 15.

Nemrégiben beszámoltunk lapunk hasábjain a Kolozsváron júliusban, dr. Barcsa Zoltán országgyűlési gyorsíró irodai titkár vezetésével megnyílt gyorsírótanfolyam munkájáról. A tanfolyam két és fél hónapon át tartott, és a szombaton délután megtartott előzetes vizsgával ért véget. A növendékek ugyanis vasárnap délelőtt az Irodai Gép- és Gyorsírókat Vizsgáztató Bizottság kiküldöttje, Makoldy Sándor dr. tanár előtt tesznek államvizsgát. A vizsgára állott 30 növendék a rövid tanulási idő ellenére is kitűnő eredményt ért el. Különösen feltűntek rendkívüli szorgalmukkal és tehetségükkel Mina Klára egyetemi hallgató és **Vidovszky Gabriella**, EMGE tisztviselő.^{lviii}

Az EMGE:

Erdélyi Gazdasági Egyesület – rövidítve EGE – mezőgazdasági szakismereteket terjesztő, jogi személyiséggel bíró társadalmi szervezet. Eredeti nevébe 1939. május 21-én kormányhatósági intézkedésre bevette a nemzetiségi jelzést, utána **Erdélyi Magyar Gazdasági Egyesület, rövidítve EMGE**. A második bécsi döntés után 1944-ig két szervezettel működött: Dél-Erdélyben Nagyenyed központtal, Észak-Erdélyben továbbra is Kolozsvár központtal. 1948-tól hosszú évtizedeken keresztül szünetelt, 1990-ben alakult meg újra.^{lix}

Gabriella későbbi életéről nem találtam információkat. Amennyiben jól értelmezem a Vidovszky-portál adatait, 1956-ban (45 éves korában) ment férjhez az akkor 69 éves Nikodémusz Károlyhoz.

Fiatalon, 1960-ban hunyt el. Halála körülményeiről testvére László Dezsőné Vidovszky Éva számolt be egy hatoldalas gépelt levélben testvéreinek, Erzsébetnek és Ferenc III-nak. A személyes hangvételű levél közlésétől eltekintek.

Nikodémusz Károly

Nikodémusz Károly (Hajdúszoboszló, 1887. január 18. – Érmihályfalva, 1978. március 9.) magyar evangélikus lelkész, író, szerkesztő.

Középiskoláit Hajdúböszörményben végezte, a pozsonyi Evangélikus Teológián szerzett lelkészi diplomát (1910). Hosszúfaluban lelképásztor (1911-27), azután Brassóban lelkész, esperes. Az Evangélikus Néplap (1921-23) fő-, ill. társszerkesztője, az Evangélikus Élet szerkesztőbizottságának elnöke (1937-38), a Csángó naptár (1923-28) társszerkesztője. Az Erdélyi Irodalmi Társaság (EIT) tagja; 1946-ban a Brassói Petőfi Sándor Irodalmi Kör előadója. Idős korában elvállalta a nagykarolyi kis evangélikus gyülekezet lelképásztori teendőit, s folytatta irodalmi tevékenységét.

Nyomtatásban első versei a Pásztortűzben jelentek meg (1920), a folyóirat kiadásában kerültek a közönség elé első novellái is. Judás Iskarióth c. ötfelvonásos verses drámája dicséretet nyert a kolozsvári Magyar Színház 1923. évi drámapályázatán, s a darabot be is mutatta a színház (1928). A Hírnök s a budapesti Napkelet munkatársa

volt. Egyfelvonásos színdarabokkal is jelentkezett (A gépkocsi, Menekülés). Egyháztörténeti és vallásos munkák szerzője.^{lx}

31. ábra: Nikodémusz Károly^{lxi}

Most csak egy kritika első és befejező bekezdéseit idézem:

„Nikodémusz Károly: Judás Iskaroth (Máramarossziget, 1925.) —

Ez az ötfelvonásos verses dráma a kolozsvári Magyar Színház 1923. évi pályázatán dicséretet nyert. A szerző eredeti és érdekes felfogással akarta benne Judás tragédiáját elénk állítani. Hősében a zsidó nemzeti eszmének rajongóját festi, aki népét a római zsarnokság alól felszabadítani törekszik. Jézushoz is azért csatlakozik, mert látja, hogy milyen nagy hatása van a népre s azt hiszi, hogy a felkelés élére fog állani s mint Messiás, mint új zsidó király, összetöri majd a szolgaság láncait. Megborzad arra a gondolatra, hogy a Mesternek békés céljai vannak.

Amikor azt látja, hogy Jézus nem akar erőszakot s olyan királynak tekinti magát, akinek országa nem e világból való, a fanatikus ember vak következetességével rá akarja kényszeríteni mesterére ezt a szerepet. (...)

Reméljük, hogy Nikodémusz Károly fog ennél még sikerültebb színdarabot is írni. Ehhez azonban az kell, hogy a drámaírás műhelytitkait jobban megtanulja, és az, hogy iparkodjék megszabadulni olyan kicsinyes fogások használatától, melyek már évtizedekkel ezelőtt elavultak. (Hallgatóság, álöltözet, "félre"-szólás stb.)

Mi, maradék Magyarország olvasói érdeklődéssel fogjuk kíséрни Nikodémusz Károly további munkásságát. Nemcsak azért, mert minden olyan irodalmi megmozdulásnak örülünk, mely az elszakított magyarság kultúrerejét mutatja, hanem azért is, mert a szerzőnek tehetsége igen rokonszenves.^{lxi}

Vidovszky Éva

K: 1271 4000
Sz: Dés, 1913. március 7.
A.n.: **Czilchert Henriette II.** (1880-1951.)
F: László Dezső
H: Kolozsvár, 2003. március 28.

Az első hír 1931-ből az Ellenzék c. újságban:

„**ÚJ MAGYAR TANÍTÓNŐK.** Székelyudvarhelyről jelenti tudósítónk. A református tanítónőképzőben Liteanu Victoria, Stereopol János miniszteri kiküldöttek, és dr. Váró Gézáne Csató Gabriella igazgatónői elnöklete alatt 5-én kezdődtek és 18-án fejeződtek be [az államvizsgák]. Harminckét növendéknek sikerült letennie ezt a diplomás vizsgát. Névsoruk a következő: **Vidovszky Éva** (...).

Isten áldása kísérje nehéz útjukat!”^{xiii}

A következő fontos esemény 1934. júliusából, szintén az Ellenzék c. újságban:

„**HÁZASSÁG.** Vidovszky Éva és László Dezső házasságkötésének egyházi megáldása folyó hó 21-én, szombaton délután fél hét órakor lesz a Farkas utcai ref. templomban. (Minden külön értesítés helyett.)”^{xiv}

Következik egy hosszabb részlet Vidovszky Gábor 2005. februári visszaemlékezéséből:

1955-ben találkoztam először keresztszüleimmel [László Dezső és Vidovszky Éva] (én akkor hét éves voltam), amikor édesanyámmal [Juhász Márta I.] és két testvéremmel [Vidovszky Márta és Vidovszky Ferenc IV.] először utaztunk Magyarországról Romániába. Akkor mi így beszéltünk az erdélyi útról, hiszen nagyon nagy dolog volt útlevelet és vízumot kapni, lejt váltani, és a nemzetközi vonatra jegyet biztosítani. Erre az útra több hétig készülődtünk.

Szüleim [Vidovszky Ferenc III. és a már említett Juhász Márta I.] (elsősorban édesanyám) részletesen elmondta, hogy Nagyenyeden és Kolozsváron milyen rokonokkal fogunk találkozni, megtanultuk a neveiket, sőt azt is, kit hogyan kell szólítani, és persze hallottuk azt is, hogyan kell majd illedelmesen viselkednünk. És ez a felkészítés nem volt túlzás. Hiszen én 1955-ig még egyszer sem láttam egyik nagyszülőmet [Vidovszky Ferenc II., Czilchert Henrietta II., Juhász Albert és Barabás Blanka] sem, a keresztszüleimet sem, és a tizenhat unokatestvéremből a kilenc Erdélyben élőt sem. Sőt a magyarországi rokonokkal is csak ritkán találkoztunk, mert legtöbbször Budapesten élt, mi pedig attól 80 km-re, Almásfüzitőn.

Ezek után térjek a tárgyra: mire emlékszem 1955-ből a [kolozsvári] Farkas u. 21-ben töltött néhány napból? Egy vidám családra, csupa “zseniális” unokatestvérral, akik közül az egyik a kottát nézve hallja a zenét [László Ferenc], a másik töklámpást készít, és később detektoros rádiót [László Miklós], a legfiatalabb fiú pedig olyan életrevaló, hogy neki még kenyeret is sikerül vennie a boltban

[László Kálmán]. (Vajon tudják-e az unokák és a dédunokák, hogy akkor ez utóbbi valóban nagy teljesítmény volt, hiszen csak jegyre adták a kenyeret, hosszú sorállás után).

Keresztanyám hajnalban kel, hogy a reggelire készen legyen a friss kalács. Keresztapám pedig nagy ember. Ezt nekem úgy is bizonyítja, hogy beletesznek a nadrágja egyik szárába, és ki sem látszom belőle. Meglep a vicc, de tetszik. Elmegyünk a sétatérre, és a tóban csónakázunk. Halványan rémlik, hogy a házzal szemben lévő gyönyörű [Farkas utcai] templomban talán a keresztapám prédikált, de arra jól emlékszem, hogy a keresztanyám orgonált. Ezt közelről láttam. Két kézzel és két lábbal játszott egyszerre, és a gyönyörű zene az egész hatalmas teret betöltötte. Az Istentisztelet előtt és után mindenki mindenkinek kedvesen köszönt. Testvéreimet és engem nagyon sok néninek és bácsinak bemutatnak, hogy "ők a Bátyó [Vidovszky Ferenc III.] gyermekei Magyarországról".

32. ábra: Vidovszky Béla: a kolozsvári Farkas utcai templom

Keresztanyám elvitt minket a Vidovszky nagyszülők [az említett Vidovszky Ferenc II. és Czilchert Henrietta II.] sírjához. Akkor voltam életemben először temetőben. Akkor láttam először, hogy virágot kell tenni a sírra, és imádkozni kell azokhoz az „őseinkhez“, akiket sajnos az életben soha sem láthattam. És mindez a Házsongárdi temetőben volt, aminél megnyugtatóbb temetőt azóta sem láttam.

Keresztanyám mindig gyönyörűen terített, és minden finomságot az asztalra tett, nagy gondot fordítva a tálalásra. Így az egyik ebédre a lecsót kuglófformába öntötte, majd így tálalta. Addig én két ételt nem ettem meg: a tökfőzeléket és a lecsót. Amikor ez kiderült, keresztapám azt mondta, hogy ez nem „le-csó“, hanem „fel-csó“. Erre megkóstoltam és megettem. Ez az első tudatos emlékem a humor erejéről. Keresztapám tehát figyelt rám és foglalkozott velem. Pedig úgy gondolom, hogy rajtam kívül is volt kire figyelnie, és volt mivel foglalkoznia.

1958. A második kolozsvári látogatásunk hangulata szomorú. Keresztapám börtönben van, de talán még jobban „jelen volt“, mint előtte. Keresztanyám mindig

Őt idézi, és történeteket hallok arról, hogy miért vitték el, ki a hibás, mikor szabadulhat. Keresztanyám csodálatosan helytáll, és csak jót mond a gyülekezet-ről, a rokonokról, és az ismerősökről. Mindenki segít, ahogy csak tud, mondja. (...)

1970...? Néhány órás találkozás Almásfüzitőn. Keresztzüleim édesapámmal nézik a kertet, és dicsérik a finom szőlőt, és elismerően szólnak a látottakról.

33. ábra: A Farkas utcai templom belseje 2007-ben [RI]

Az 1970-es és 1980-as években többször találkoztam keresztanyámmal. Csodáltam jóságát, szerénységét, jószívűségét. Tudtam, hogy az Erdélyben dolgozó kántorok jelentős része tőle tanulta a szakmát. Többször hallottam, ahogy a Farkas utcai református templomban magyarországi csoportokat vezet, részletesen elmondva a templom történetét, és megmutatva a templom kevésbé feltűnő szépségeit és értékeit. Sok magyarországi emberben ekkor tudatosulhatott, hogy mit jelent Magyarországnak Erdély, és hogy mit jelent Erdélynek Magyarország.

Ezekben az években figyeltem fel egyre jobban keresztzüleim lakásának kulturális értékeire. Az erdélyi népművészet remekeire (gyönyörűen hímzett párnákra, falvédőkre, terítőkre, fafaragásokra), valamint a „magas kultúra” nagyszerű termékeire: bőrkötésű könyvekre, szebbnél szebb festményekre, és egyházi, vallásos ereklyékre. Nem felejttem az ötvösművészet remekei közé sorolható kelyheket, a régi címereket, palástokat, terítőket, bibliákat.

Keresztanyám gyakran hozta szóba keresztapámat. Pl. így: „tudod, Tőle azt tanultam, hogy szabad nekünk másoknál jobbaknak lennünk”.

Fentiek alapján azt hiszem, hogy érthető, hogy miért büszkélkedek keresztzüleimmel. Az már egy másik kérdés, hogy Ők mit tartanának rólam?

Egy rövid beszámoló 1983-ból, ami a New York-ban kiadott Erdélyi Tájékoztatóban jelent meg:

„A kolozsvári Farkas utcai templomban a sok régi családi címer ott pompázik most is sorban. Istentisztelet hangzanak el nem csak vasárnaponként többször, de kijelölt hétköznapokon is. Az ősi orgona a volt papné, **özvegy László Dezsőné** keze alatt zúg és hívogat magyarországi turistát, amerikai látogatót, és sok meggyötört szívű kolozsvári hívet. Felmentem az orgona mellé figyelni a játékot, és onnan néztem le az összesereglettekre.”^{lxv}

László-Herbert Éva így emlékezett 2023-ban:

„Drága Nagymama!

Hallom a hangját, érzem a simogató kezét; látom a ragyogó kompótokat a kamrában, a zserbó tükörsima glazúráját, a gőzölgő sós-köményes stanglikat a nagy szürke dobozban. A barna hegyes orrú fűzős cipője ott áll a pad alatt, a bejárati ajtó mellet – benne sámfa. Mindig ki van suvixolva, ezzel lehet jól az orgona pedálokat eltrafálni. Dübörög a gáz a nagy réz kazánban – most vagy mosogató lesz vagy pedig fürdés. Ez volt az a fürdőkád, amiben ülve akár nyakig is el lehetett merülni.

Köszönöm a Farkas utcai univerzumot, a szeretetet, s az együtt töltött időnket.

Isten áldja, viszontlátásra.
Szeretettel,
Éva”

Befejezésül álljon itt a 2013. március 7-én megjelent visszaemlékezés Tibori Szabó Zoltán tollából, ami a Szabadság c. újságban jelent meg:

Nagyasszony a Farkas utcában

László Dezsőné Vidovszky Évát „tiszteletes asszonynak”, vagy egyszerűen Éva néninek nevezték, így is emlékeznek rá azok, akik ismerték. Éppen ma száz éve annak, hogy meglátta a napvilágot, és 63 esztendőn át ott lakott a Farkas utcai református templom mellett, a Belvárosi Református Egyház szolgálati lakásainak egyikében. Ott is hunyt el csendesen, tíz évvel ezelőtt. Lakásának ablakaiban piros muskátli virított, hívogatta az oda betérőket. Emlékét őrzi Fülöp Antal Andor egyik festménye is, a „Délutáni napsugár”, amelyen a művész ennek a lakásnak az ablakából örökítette meg a több, mint félévszázados [?] pompás templomot.

Éva néni 1913. március 7-én született, Désen, a család negyedik gyermekéül. Édesapja Vidovszky Ferenc [II.] a dési vasúti műhelyek főmérnöke, édesanyja, szül. Czilchert Henriette [II.] tanítónő volt. A család 1908-ban Zólyomból került Erdélybe. A családi emlékezet szerint [Éva] a gyermekéveit Désen töltötte, két polgári osztályt a Ferenc-rendi zárdában végzett, aztán iskoláit a román leánygimnáziumban folytatta. A negyedik osztály után édesapja a színvonalas székelyudvarhelyi tanítónőképzőbe íratta be.

Ott 1931-ben szerzett tanítónői oklevelet. Az első pedagógusi megbízást a dobokai Gidófalvi család két lánya mellett kapta mint házitanító. Édesapját Kolozsvárra helyezték, s akkor Vidovszky Éva is Kolozsvárra került, ahol a Rudolf úti és a Monostor úti iskolában, majd a Református Kollégium elemijében tanított. Közben két évet tanult a kolozsvári Zeneakadémia hegedű szakán. Egyik nyári vakációját Pusztakamaráson töltötte, ahol a vasárnapi iskolában a gyermekeknek népdalokat, találókérdéseket, balladákat tanított. Bartók és Kodály gyermekdalait. Sütő András az „Anyám könnyű álmot ígér” című könyvében „Éva kisasszony”-ként örökítette meg.

(Így ír Sütő Dezső az említett könyvben: „Azon a nyáron egy királylány is segítségemre jött. **Éva kisasszonynak** szólítottuk. A vasárnapi iskolai mozgalom keretében népdalokra tanított bennünket. Egy hétre rá, hogy megjelent, már zengett a falu, mint egy óriási hangszer. Vadonatúj hangon, összeölelkezve, valamennyi utcán végig kérkedve fújtuk, hogy a csitári hegyek alatt régen leesett a hó. Hol vannak a csitári hegyek? Senki sem tudta. Nem is volt fontos.

Napközben csapatostól leptük el a fenyvest; a pázsitra hasalva, állunkat és figyelmünket felpockolva hallgattuk Éva kisasszony tanításait: találós kérdést, balladát, Bartók és Kodály gyermekdalait. Azután fenyőfák tetején gyakoroltuk magunk.

Röpködtünk valósággal, mint egy megrészegült rigósereg. Gyönyörködtünk a lelkünkre szabott új ruházatban, ízleltük az átváltozások váratlan lehetőségét, miszerint „ha meghalok, szellő légyen belőlem”. Mikor nyár végén elment, a királylány, felfedte magát: **László Dezsőnének** hívták. Más esztendőben nem jött vissza és azután sem.[...]”^{xvi}

Aktív tagja volt az IKE (Ifjúsági Keresztyén Egyesület) mozgalomnak. Ott ismerkedett meg az Erdélyi Református Egyházkerület ifjúsági utazótitkárával, a fiatal László Dezsővel, aki nagy hatással volt a fiatal tanítónőre. 1934-ben volt az esküvőjük, és vette kezdetét boldog házasságuk. László Dezső 1933-tól a Református Kollégium vallástanára, majd 1940 márciusától a Kolozsvár Belvárosi Egyházközség lelkipásztora lett, akkor költöztek a tanári lakásból a Farkas utca 21. szám alá. Négy gyermekük született:

1. Éva,
2. Ferenc [III.] Áron,
3. Miklós és
4. Kálmán Barnabás.

Házasesetük vezérfonalát meghatározta szilárd elhatározásuk, miszerint a legfontosabb az egyházi hivatás / szolgálat, és csak azután következik a család. Éva néni, mint „papné”, a nőszövetség szervezőjeként dolgozott, vasárnapi iskolát tartott, és férjének minden munkájában segítő társa volt. A belvárosi református aggmenház gondjait vette magára, szeretetvendégségeket szervezett, férjével együtt rendszeresen látogatták a betegeket és a gyülekezet családjait.

A család nehézségei a világháború alatt kezdődtek. Kálmán 1944 októberében a Farkas utca 21. légvédelmi pincéjében született, bábaasszonnyal, miközben a várost már a Feleki-tetőről lőtték [az oroszok]. Születése után négy napra jöttek be az orosz csapatok Kolozsvárra. A családi legenda szerint László Dezsőt

– az erdélyi magyarság egyik legnagyobb szellemét – az mentette meg a „malenkij robot”-tól, hogy a négynapos csecsemő felsírt, és az orosz katona elállt az édesapa elhurcolásától.

A háború utáni nehéz években László Dezsőné kosztra és kvártélyra vállalt rokon gyermekeket, akik terményt hoztak be faluról, s ennek köszönhetően az egész családnak jutott belőle. Ebben az időszakban egyidejűleg öt-hat gyermek gondjait vállalta. Majorságot tartott, és a zöldséges-gyümölcsös kertet gondozta fáradhatatlanul, ahol megtermett a mindennapnak egy része. Volt is mindig vendég az asztaluknál, leginkább vidéki lelkeskollegák. Az asztali áldás után kor szerint, egymás után kaptak ebédet a gyerekek – a legkisebb volt a legutolsó. Kényeztetésnek nem volt helye.

Egyházi állást Éva néni tulajdonképpen akkor kapott, amikor férjének két éves Duna-csatornai elhurcolása idején (1952–1954) a Farkas utcai templom kántora lett. Orgonista, karvezető, vallásitanító és templomi idegenvezető volt, és emellett kántorokat képezett a falusi gyülekezetek számára. Ekkor már ő volt a család fenntartója. Az orgonálás mellett templomi orgona- és zenekari hangversenyeket szervezett. Kurt Mild, Benedek Kálmán és a szász ifjúsági kórus, Erich Bergel vezetésével, többször is tolmácsolta a nagy klasszikusok egyházi zenéjét a templom karzatáról. Az orgona karbantartása szívügye volt. Tizenöt évet felölelő kántorképzése idején a keze alól mintegy harminc énekvezér került Erdély különböző gyülekezeteibe. A belvárosi Kálvin Dalárdát sok értékes hanggal gyarapítva sikerült magas színvonalra emelnie, és ha kellett, a templomi hangversenyekre képzett muzikusok besegítését is megszervezte.

Segítőkézsége sokrétű volt. Öreg, beteg egyháztagokat látogatott, megszervezte ellátásukat. Egyik fia egy időben havonta kétszer vitt ebédet a Szondi utcába Antal tanító bácsinak, egyszer a saját, egyszer pedig egyik gyülekezeti asszony konyhájáról. Másik időszakban minden héten egyszer Éva néninél ebédelt egy Heltai utcai özvegyasszony árva unokája, akinek a háziasszony minden napra szervezett egy-egy ebédet a Farkas utcai ismerősöknél. Tehetséges falusi gyermekek iskoláztatását segítette gyűjtéssel és rábeszéléssel. Szívesen látta a hozzá betérőket, és bármilyen gondjuk volt, kész volt segíteni rajtuk.

Élete utolsó időszakáig hetente egyszer együtt ebédelt férjének egykori jó barátjával, Debreczeni Lászlóval. A kiváló építész és grafikus akkoriban sokat nélkülözött. Az „egymás terhét vállaljátok” ígét Éva néni élethivatásának tekintette.

A más segítségét is elfogadta, ha szüksége volt reá. Férje első és második (1957–1960) elhurcolása idején a család sok segítséget kapott lelkész kollegáktól, gyülekezettől, barátoktól, valamint a kiterjedt Vidovszky és László családtól. Volt idő, amikor a bibliakörös tagok hetente négy kilogrammos kenyérrel érkeztek. A család lelkigondozása, orvosi kezelése, beadványok az apa szabadon bocsátásáért, ügyvédi segítség a perben, a gyermekek privátórái stb. többnyire ellenszolgáltatás nélkül történt.

Ilyen körülmények között viselte az időközben hazatért, cukor- és szívbeteg, több infarktuson átesett férje ápolásának, és a négy gyermek nevelésének gondjait. Nem volt könnyű. A családi „munkamegosztás” értelmében ő

foglalkozott a nevelési témákkal. Gyermekai ma is emlékeznek arra, hogy édesanyjuk járt szülői értekezletekre, ő tartotta a kapcsolatot a tanárokkal, aláírta az ellenőrzőbe beírt jegyeket, s osztotta a szidalmakat, ha erre szükség volt.

Sokat betegeskedett, de súlyos szív- és érrendszerpanaszai dacára fáradhatatlanul ellátta a családot. A nagy ünnepek előtt mindig késő éjszakáig dolgozott. Az a mondás járta, hogy Éva néni megint hajnali négykor feküdt le, de már három órákor felkelt, hogy ragyogjon a lakás, és megsüljön a karácsonyi kalács.

Gyermekait nagy szeretettel, következetesen, önfeláldozóan hitre, szerénységre, munkára, a zene és szépművészetek szeretetére nevelte. Kedvence a népművészet volt. A lakása tele volt kalotaszegi varrottasokkal és szőttesekkel. Gyermekai, unokái a népdalok hosszú sorát tanulták meg tőle. Rendszeresen járt koncertekre, képzőművészeti kiállításokra.

Szeretett férje 1973-ban bekövetkezett halála után minden nap megjárta a Házsongárdi temetőt, és folytatta a munkát az orgonánál, az idegenvezetést a templomban és a szeretetszolgálatot. Vigasztalást a tíz unokában talált, akiket magához vett, ha betegek voltak, nyaraltatta őket Kolozsváron, vigyázott rájuk, tanította őket. Lassan már az unokák is felcseperedtek, családot alapítottak egymás után, így a nagymama a dédunokáit is élvezhette.

34. ábra: Vidovszky Éva arcképe (1973.)

1983-ban, hetvenévesen ment nyugdíjba, de a szeretetmunkát azután is folytatta. Erre a célra ajándékba kapott kazettás magnó segítségével szalagra rögzített prédikációkat vitt rendszeresen az ágyhoz kötött betegekhez. A változás [1989] után az Erdélyi Egyházkerület Nőszövetségének tiszteletbeli elnöke lett. Kapcsolatain keresztül gyógyszereket is beszerzett. Részt vett a segélyek szétosztásában, és amíg egészsége megengedte, látogatta a rászorultakat.

Élete alkonyán gondozásra szorult. Otthon ápolták a mosolygós, kedves beteget. Mindig nagyon örült, ha valaki meglátogatta. A család nagy szeretettel vette körül, az ápolók törekenységében is igen tisztelték. Kilencvenedik születésnapja után, utolsó napjaiban, orvos unokái is mellette voltak.

A Facebook és Twitter előtti időkben László Dezsőné Vidovszky Éva olyan kiterjedt szociális hálót épített ki maga körül, amelyen keresztül sok embert elért, hogy még több emberen segíthessen. A férjét mindvégig szerető, segítő, de saját tehetségét is bőségesen gyümölcsöztető feleség volt, aki a hit, remény, szeretet nevében teljes életet élt. Hosszú életében sikerült összeegyeztetnie a munkát, a szeretetszolgálatot a családdal.

Azt mondják, mindenki addig él, amíg emlékeznek rá. Éva nénire, Éva mamára, Éva nagymamára, Éva dédire mindennap emlékeznek, emlegetik Kolozsváron, és szerte a világban, hiszen rengeteg szívben hagyott kitörölhetetlen nyomot. Tíz évvel ezelőtt [2003-ban] igazi nagyasszony távozott közülünk. A Farkas utca református nagyasszonya.

László Dezső

Sz: Sepsiszentgyörgy, 1904. július 12.
F.: Vidovszky Éva (1913 – 2003)
H: Kolozsvár, 1973. november 15.

László Dezső, Vidovszky Éva férje a mára százas nagyságrendűre növekedett, öt generációt átfogó kolozsvári László-Vidovszky nemzetség alapító atyja, a feltétel nélküli példakép.

[Logikai okokból ő és fia is átkerültek a V05 fejezetbe, amely a Bodor és László családokat mutatja be.]

László Ferenc III.

K: 1271 4100
Sz: Kolozsvár, 1937. május 8.
A.n.: Vidovszky Éva (1913 – 2003)
H: Kolozsvár, 2010. március 17.

„Zenetörténész, zenetudós, egyetemi tanár.”

Vidovszky Ferenc II. és **Czilchert Henrietta II.**, valamint gyermekeiknek és azok házastársaiknak a bemutatása itt véget ér. Az elkövetkezőkben (V03 fejezet) a Czilchert család története kerül napirendre.

Telki, 2025. július 7.

Réthy Imre

Végjegyzetek

ⁱ Frau Gertrude Rothe gyűjteményéből (2025. április 25.)

ⁱⁱ Vidovszky Ferenc IV. irattárából.

ⁱⁱⁱ https://adt.arcanum.com/hu/view/AzUjsag_1906_01/?query=vidovszky+czilchert&pg=8&layout=s

^{iv} https://adt.arcanum.com/hu/view/BanyaszatiEsKohaszatiLapok_2002_KohaszatiLapok/?query=vidovszky+z%C3%B3lyom&pg=253&layout=s

^v https://adt.arcanum.com/hu/view/Des_06237_AllamiGimnazium_06252_1912/?query=vidovszky+ferenc+d%C3%A9s&pg=35&layout=s

^{vi} https://adt.arcanum.com/hu/view/PestiHirlap_1915_09/?query=%22vidovszky+ferenc%22+d%C3%A9s&pg=689&layout=s

^{vii} https://de.wikipedia.org/wiki/Szamosv%C3%B3lgyi_Vas%C3%BAt#/media/Datei:500_Gulden-Aktie_der_Szamosv%C3%B3lgy-Eisenbahn.jpeg

^{viii} https://adt.arcanum.com/hu/view/MagyarPenzugyiCompass_1916-1917_2/?query=%22vidovszky+ferenc%22+d%C3%A9s&pg=246&layout=s

További részletek: http://epa.oszk.hu/00000/00028/00029/pdf/musze_EPA00028_2006_35_03-06.pdf

^{ix} https://adt.arcanum.com/hu/view/IfjuErdely_1924-25/?query=vidovszky+ferenc+d%C3%A9s&pg=113&layout=s

^x Szabadság, 2000. május 5.

^{xi} https://adt.arcanum.com/hu/view/MagyarCsoportnyelviDolgozatok_44_1990/?query=%22vidovszky+ferenc%22+kolozsv%C3%A1r&pg=4&layout=s

^{xii} [https://hu.wikipedia.org/wiki/Ferenc_J%C3%B3zsef_%C3%BAt_\(Kolozsv%C3%A1r\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Ferenc_J%C3%B3zsef_%C3%BAt_(Kolozsv%C3%A1r))

^{xiii} https://adt.arcanum.com/hu/view/KeletiUjsag_1933_10/?query=%22vidovszky+ferencn%C3%A9s%22&pg=67&layout=s

^{xiv} https://adt.arcanum.com/hu/view/Arad_00608_TemplomutczaiLeanytanoda_00610_1886/?query=%22czilchert+henriette%22&pg=9&layout=s

^{xv} https://adt.arcanum.com/hu/view/Budapest_B5442_OrszagosNokepzoEgyesuletVeres-Palne_B5459_1899/?query=%22czilchert+henriette%22&pg=28&layout=s

^{xvi} Frau Gertrude Rothe gyűjteményéből (2025. április 25.)

^{xvii} https://adt.arcanum.com/hu/view/PestiNaplo_1904_05/?query=%22czilchert+henriette%22&pg=281&layout=s

^{xviii} Frau Gertrude Rothe gyűjteményéből (2025. április 25.)

^{xix} https://adt.arcanum.com/hu/view/BPLAKCIMJEGYZEK_17_1905-1906/?query=%22czilchert+henriette%22&pg=465&layout=s

^{xx} <https://zsinatilevtar.hu/tartalom/25-fond-protestans-diakszovetseg-bethlen-gabor-kore-1901-1948>

^{xxi} https://adt.arcanum.com/hu/view/Magyarország_1905_03/?query=%22czilchert+henriette%22&pg=519&layout=s

xxii Frau Gertrude Rothe gyűjteményéből (2025. április 25.)

xxiii <https://hu.wikipedia.org/wiki/D%C3%A9s>

xxiv https://adt.arcanum.com/hu/view/Ellenzek_1935_10/?query=%22vidovszky+ferencn%C3%A9%22&pg=182&layout=s

xxv https://adt.arcanum.com/hu/view/Ellenzek_1935_10/?query=%22vidovszky+ferencn%C3%A9%22&pg=74&layout=s

xxvi <https://www.google.hu/maps/@46.7716113,23.5897297,3a,75y,255.46h,102.32t/data=!3m6!1e1!3m4!1sAyp5NFFUTeKPtDybEA0Rdg!2e0!7i16384!8i8192?entry=ttu>

xxvii https://adt.arcanum.com/hu/view/KeletiUjsag_1940_01/?query=%22vidovszky+ferencn%C3%A9%22&pg=275&layout=s

xxviii https://adt.arcanum.com/hu/view/KeletiUjsag_1943_11/?query=%22vidovszky+ferencn%C3%A9%22&pg=158&layout=s

xxix Frau Gertrude Rothe gyűjteményéből (2025. április 25.)

xxx u.o.

xxxi u.o.

xxxii u.o.

xxxiii https://adt.arcanum.com/hu/view/Ellenzek_1937_07/?query=%22vidovszky+erzs%C3%A9bet%22&pg=42&layout=s

xxxiv https://adt.arcanum.com/hu/view/SzabadSzoMarosvasarhely_1946_11/?query=%22vidovszky+erzs%C3%A9bet%22&pg=31&layout=s

xxxv Szabadság, 2000. május 5., 10. oldal

xxxvi https://hu.wikipedia.org/wiki/Papp_J%C3%B3zsef_Andr%C3%A1s

xxxvii <https://www.vidovszky.hu/index.php?site=press/view.php&id=1163582037>

xxxviii Frau Gertrude Rothe gyűjteményéből (2025. április 25.)

xxxix u.o.

xl https://adt.arcanum.com/hu/view/Ellenzek_1942_07/?query=vidovszky+ferenc&pg=27&layout=s

xli Készítette: Random photos 1989 - A feltöltő saját munkája, CC BY-SA 4.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=134036608>

xlii https://adt.arcanum.com/hu/view/KomaromEsztergom24ora_1962_01/?query=Guine%C3%A1ba+k%C3%A9sz%C3%BCI+Vidovszky+Ferenc&pg=32&layout=s

xliii <https://accra.mfa.gov.hu/page/guinea-kuelgazdasagi-informaciok>

xliv <https://emergencegn.net/en-guinee-les-miniers-desormais-alignes-sur-le-prix-de-reference-de-la-bauxite/>

xlv A Kassa sziget a nevét állítólag a portugál „Kasa” szó után kapta, de annak a jelentését nem találtam meg, hacsak nem a „Casa” (ház) szó egy változata.

xlvi https://adt.arcanum.com/hu/view/KomaromEsztergom24ora_1962_03/?query=Legk%C3%B6zelebb+Guinea+f%C5%91v%C3%A1ros%C3%A1r%C3%B3l%2C+Conakryr%C3%B3l+%C3%AD-rok.&pg=11&layout=s

xlvii https://adt.arcanum.com/hu/view/KomaromEsztergom24ora_1963_06/?query=vidovszky+conakry&pg=41&layout=s

xlviii https://hu.wikipedia.org/wiki/S%C3%A9kou_Ahmad_Tour%C3%A9

xliv https://adt.arcanum.com/hu/view/BanyaszatiEsKohaszatiLapok_2002_KohaszatiLapok/?query=G%C3%A9p%C3%A9szm%C3%A9rn%C3%B6ki+oklevel%C3%A9t+1944+december%C3%A9ben+szerezte+meg+a+Budapesti+M%C5%B1szaki+Egyetemen%2C+ahol+har-mad%C3%A9ves+kor%C3%A1t%C3%B3l+dr.+Pat-tanty%C3%BAs+A.+G%C3%A9za&pg=253&layout=s

l https://www.vidovszky.hu/lib/showimg.php?picture=gallery/albums/1443770958/1574705331_800.jpg

li https://adt.arcanum.com/hu/view/HajduBihariNeplapNaplo_1971_09/?query=%22vidovszky+m%C3%A1rta%22&pg=92&layout=s

lii <https://oromtrening.com/kiemelt-cikkek/dr-vidovszky-gabor-az-oromtrening-torteneterol>

liii https://adt.arcanum.com/hu/view/UjSzo_2000_12/?query=%22vidovszky+Gabor%22&pg=30&layout=s

liiv Frau Gertrude Rothe gyűjteményéből (2025. április 25.)

liv https://adt.arcanum.com/hu/view/Ellenzek_1934_09/?query=%22vidovszky+gabri-ella%22&pg=72&layout=s

lvi Frau Gertrude Rothe gyűjteményéből (2025. április 25.)

lvii https://adt.arcanum.com/hu/view/Ellenzek_1935_09/?query=%22vidovszky+gabi%22&pg=48&layout=s

lviii https://adt.arcanum.com/hu/view/Ellenzek_1941_09/?query=%22vidovszky+gabri-ella%22&pg=102&layout=s

lix https://hu.wikipedia.org/wiki/Erd%C3%A9lyi_Gazdas%C3%A1gi_Egyes%C3%BClet

lx https://hu.wikipedia.org/wiki/Nikod%C3%A9musz_K%C3%A1rly

lxi https://www.hetfalu.ro/lapok/18_h06.html

lxii https://adt.arcanum.com/hu/view/Napkelet_1926_2/?query=%22nikod%C3%A9musz+k%C3%A1rly%22&pg=198&layout=s

lxiii https://adt.arcanum.com/hu/view/Ellenzek_1931_06/?query=%22vidovszky+%C3%A9va%22&pg=164&layout=s

lxiv https://adt.arcanum.com/hu/view/Ellenzek_1934_07/?query=h%C3%A1zass%C3%A1g+vidovszky+%C3%A9va+%C3%A9s+l%C3%A1szl%C3%B3+dezs%C5%91&pg=151&layout=s

lxv https://adt.arcanum.com/hu/view/ErdelyiTajekoztato_1983/?query=%22l%C3%A1szl%C3%B3+dezs%C5%91n%C3%A9%22&pg=14&layout=s

lxvi Sütő András: Anyám könnyű álmot ígér
<https://konyvtar.dia.hu/html/muvek/SUTO/suto00009a/suto00009b/suto00009b.html>